

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN ÖĞRETİMİNDE VE ÖĞRENİMİNDE
GÜÇLÜK YAŞANAN KONULARA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emrullah YALÇIN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ER TUNA

TOKAT

Kasım, 2022

ETİK SÖZLEŞME

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ER TUNA danışmanlığında hazırlamış olduğum “Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde ve Öğreniminde Güçlük Yaşanan Konulara İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı Yüksek Lisans tezinin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

21/11/2022

Emrullah YALÇIN

JÜRİ KABUL VE ONAY

Emrullah YALÇIN tarafından hazırlanan “**Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde ve Öğreniminde Güçlük Yaşanan Konulara İlişkin Öğretmen Görüşleri**” adlı tez çalışmasının savunma sınavı 07/11/2022 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen Jüri tarafından Oy Birliği ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi’nde Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)**İmzası**

Üye (Başkan) : Doç. Dr. Ayşegül TURAL

.....

Üye (Danışman) : Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ER TUNA

.....

Üye : Doç. Dr. Fadime SEÇGİN

.....

ONAY

10/11/2022

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Teşekkür

Araştırmanın her aşamasında bana rehberlik eden, bilgi ve tecrübesi ile yol göstericim olan, desteğini her zaman yanımda hissettiğim tez danışmanım, değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ER TUNA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez savunmasına katılarak görüş ve önerileri ile araştırmama katkıda bulunan değerli jüri üyeleri Doç. Dr. Ayşegül TURAL ve Doç. Dr. Fadime SEÇGİN'e teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın uygulama sürecinde katkıları ile destek olan değerli sosyal bilgiler öğretmenlerine teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca beni hep destekleyen, maddi manevi yanımda olan, haklarını asla ödeyemeyeceğim aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tanıştığım günden bu yana yanımda olan, tez çalışmam boyunca desteklerini esirgemeyen arkadaşlarım Muhammet KILIÇ'a, Halil İbrahim DURAN'a ve Semih AY'a teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN ÖĞRETİMİNDE VE ÖĞRENİMİNDE GÜÇLÜK YAŞANAN KONULARA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Yalçın, Emrullah

Yüksek Lisans, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ER TUNA

Kasım 2022, xiii+100

Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde ve öğreniminde güçlük yaşanan konular, nedenleri ve çözüm önerilerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden tarama modeli ile desenlenmiştir. Araştırmaya ilişkin veriler 2021-2022 eğitim öğretim yılında Tokat ilinde görev yapan 36 sosyal bilgiler öğretmeninden elde edilmiştir. Araştırmaya dahil olan öğretmenler kolayda örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmanın verileri 7 sorudan oluşturulmuş yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiş, alınan veriler belirli kodlar altında tablolastırılarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Öğretmen görüşmeleri neticesinde tarih ve coğrafya konularının öğreniminde ve öğreniminde güçlük yaşandığı ortaya konmuştur. Yaşanan güçlüklerin nedenleri olarak öğretmen kaynaklı, öğrenci kaynaklı, program ve kullanılan yöntem-teknik ve materyal kaynaklı sorunlar gösterilmiştir. Öğrenciler açısından bakacak olursak sosyal bilgiler dersinin özü itibarıyla soyut konular içermesi öğrenciler tarafından ezbere dayalı ve sıkıcı bir ders olarak görülmesine yol açmaktadır. Bunun yanı sıra derse ilgisizlik, motivasyon düşüklüğü, ödev ve ders tekrarı yapmama gibi diğer faktörler de etkili olmaktadır. Öğretmenler açısından bakıldığında; lisans eğitimi ve okul deneyimi derslerini yetersiz bulmaları, alanlarında gerçekleşen yenilikleri takip etmemeleri, teknoloji konusunda problem yaşamaları, motivasyon düşüklüğü gibi sebepler sıralanabilir. Yöntem ve teknik kullanımı açısından bakıldığında ise, genel olarak düz

anlatım tekniğinin kullanılması, drama, gezi-gözlem, sanal müze uygulamaları vb. yöntem ve tekniklere yeterince yer verilmemesi problemleri yer almaktadır. Materyal kullanımı açısından; ders kitabı gibi geleneksel materyallerin dışına çıkılmaması, teknolojinin yeterli kullanılmaması başlıca problemlerdir. Sosyal bilgiler dersi öğretim sürecinde sorun olarak karşımıza çıkan bir diğer durum, bazı kavram ve konuların “zor” olarak atfedilmesidir. Bu anlamda öğrenilmesi zor olarak tanımlanan konuların büyük ölçüde tarih disiplinine ait olduğu görülmektedir. Tarih konularının ezbere dayalı, zor ve sıkıcı olarak görülmesi, derse olan motivasyonun düşmesine yol açmaktadır. Bu durum sosyal bilgiler dersi öğretim sürecini olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle derse olan ilgiyi artıracak, eğlenceli hale getirecek materyallerin kullanılması oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Konu Öğretimi, Öğretmen Görüşleri, Çözüm Önerileri

ABSTRACT**TEACHER INTERVIEWS RELATING TO THE DIFFICULT ISSUES IN THE
TEACHING AND LEARNING OF SOCIAL STUDIES COURSE**

Yalçın, Emrullah

Master's Thesis, Department of Social Studies Education

Advisor: Lecturer Dr. Yasemin ER TUNA

November, 2022, xiii+100

In this study, it is aimed to reveal the problems, reasons and solution suggestions of social studies teachers in teaching and learning social studies lesson. The research was designed with the scanning model, which is one of the qualitative research methods. The data related to the research were obtained from 36 social studies teachers working in the province of Tokat in the 2021-2022 academic year. The teachers involved in the research were determined by convenience sampling method. The data of the research were obtained by using a semi-structured interview form consisting of 7 questions, and the data were tabulated under certain themes and subjected to content analysis. As a result of the teacher interviews, it was revealed that there were difficulties in the learning and learning of history and geography subjects. Teacher-based, student-based, program and used method-technical and material-related problems are shown as the reasons for the difficulties experienced. If we look at it from the students' point of view, the fact that the social studies course contains abstract topics causes it to be seen as a boring and rote-based course by the students. In addition, other factors such as indifference to the lesson, low motivation, not doing homework and repeating the lesson are also effective. From the point of view of teachers; Reasons such as finding the undergraduate education and school experience courses insufficient, not following the innovations in their fields, having problems with technology, and low motivation can be

listed. From the point of view of method and technique use, the use of lecture technique in general, drama, travel-observation, virtual museum applications etc. There are problems of not giving enough place to methods and techniques. In terms of material usage; The main problems are not going out of traditional materials such as textbooks and insufficient use of technology. Another problem that emerges as a problem in the social studies course teaching process is that some concepts and subjects are referred to as "difficult". In this sense, it is seen that the subjects defined as difficult to learn mostly belong to the discipline of history. Seeing history subjects as rote-based, difficult and boring leads to a decrease in motivation for the lesson. This situation negatively affects the social studies course teaching process. For this reason, it is very important to use materials that will increase the interest in the lesson and make it fun.

Keywords: Social Studies, Subject Teaching, Teacher Opinions, Solution Suggestions

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ETİK SÖZLEŞME.....	1
JÜRİ KABUL VE ONAY	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
Problem	1
Amaç	2
Önem.....	3
Sayıtlar (Varsayımlar).....	4
Sınırlılıklar	5
BÖLÜM II	6
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
Eğitim ve Eğitimle İlgili Kavramlar	6
Eğitim	6
Öğrenme	6
Öğretim.....	7
Türk Eğitim Sistemi	7
Türk Eğitim Sisteminin Temel Sorunları	8
Türk Eğitim Sistemindeki Sorunları Gidermeye Yönelik Öneriler	9
Sosyal Bilgiler Dersinin Tanımı ve Gelişimi	9
Sosyal Bilgiler Dersinin Önemi	10
Sosyal Bilgiler Öğretiminde Etkili Olan Faktörler	10
Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğretmen Faktörü.....	10
Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğrenci Faktörü.....	11
Sosyal Bilgiler Dersinde Yöntem Ve Teknikler	11
Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanabilecek Araç Gereçler.....	12
Sosyal Bilgiler Programının Genel Amaçları	12
Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Yapısı	14
Öğrenme Alanları	14
Birey ve Toplum.....	14

Kültür ve Miras.....	15
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	15
Bilim, Teknoloji ve Toplum	15
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	16
BÖLÜM III	17
YÖNTEM	17
Araştırma Modeli	17
Çalışma Grubu	17
Veri Toplama Araçları	19
Veri Toplama Süreci	19
Verilerin Analizi.....	19
BÖLÜM IV	21
BULGULAR.....	21
BÖLÜM V	69
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	69
Tartışma ve Sonuç.....	69
KAYNAKÇA.....	78
EKLER.....	85
EK-1 Açık Uçlu Görüşme Formu	85
EK-2 Araştırma İzinleri.....	99
EK-3 ÖZGEÇMİŞ.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

TABLOLAR

Sayfa

Tablo 1. Katılımcıların kişisel bilgileri.....	18
Tablo 2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5.sınıf birinci ünite olan bir bütünün parçasıyız ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular.....	21
Tablo 3. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5.sınıf ikinci ünite geçmişe yolculuk ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular	22
Tablo 4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5.sınıf üçüncü ünite olan insan ve çevre ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular.....	23
Tablo 5. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5.sınıf dördüncü ünite olan yaşamımızda bilim ve teknoloji ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular.....	24
Tablo 6. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5.sınıf beşinci ünite olan ekonomi ve insan yaşamı ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular	24
Tablo 7. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5.sınıf altıncı ünite olan etkin ve sorumluyum ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular.....	25
Tablo 8. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5.sınıf yedinci ünite olan bu dünya hepimizin ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular.....	26
Tablo 9. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6.sınıf birinci ünite olan biz ve değerlerimiz ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular.....	26
Tablo 10. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6.sınıf ikinci ünite olan tarihe yolculuk ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular.....	27
Tablo 11. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6.sınıf üçüncü ünite olan yeryüzünde yaşam ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular.....	28
Tablo 12. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6.sınıf dördüncü ünite olan bilim ve teknoloji hayatımızda ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular	28
Tablo 13. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6.sınıf beşinci ünite olan üretiyorum, tüketiyorum, bilinçliyim ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular.....	29
Tablo 14. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6.sınıf altıncı ünite olan yönetime katılıyorum ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular.....	30
Tablo 15. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6.sınıf yedinci ünite olan uluslararası ilişkilerimiz ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular	31
Tablo 16. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7.sınıf birinci ünite olan iletişim ve insan ilişkileri ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular	31

Tablo 17. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7.sınıf ikinci ünite olan Türk tarihinde yolculuk ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular.....	32
Tablo 18. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7.sınıf üçüncü ünite olan ülkemizde nüfus ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular.....	33
Tablo 19. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7.sınıf dördüncü ünite olan zaman içinde bilim ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular	33
Tablo 20. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7.sınıf beşinci ünite olan ekonomi ve sosyal hayat ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular	34
Tablo 21. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7.sınıf altıncı ünite olan yaşayan demokrasi ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular.....	35
Tablo 22. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7.sınıf yedinci ünite olan ülkeler arası köprüler ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular	35
Tablo 23.Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinin öğretiminde güçlük yaşamasının nedenleri.....	37
Tablo 24. Öğrencilerin 5. Sınıf bir bütünün parçasıyız ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular.....	41
Tablo 25. Öğrencilerin 5. sınıf geçmişe yolculuk ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular.....	41
Tablo 26. Öğrencilerin 5. Sınıf insan ve çevre ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular	42
Tablo 27. Öğrencilerin 5. Sınıf yaşamımızda bilim ve teknoloji ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular.....	43
Tablo 28. Öğrencilerin 5. Sınıf ekonomi ve insan yaşamı ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular.....	44
Tablo 29. Öğrencilerin 5. sınıf etkin ve sorumluyum ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular.....	45
Tablo 30. Öğrencilerin 5. sınıf bu dünya hepimizin ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular.....	45
Tablo 31. Öğrencilerin 6. sınıf biz ve değerlerimiz ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular.....	46
Tablo 32. Öğrencilerin 6. sınıf tarihe yolculuk ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular.....	47
Tablo 33. Öğrencilerin 6. sınıf yeryüzünde yaşam ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular.....	48

Tablo 34. Öğrencilerin 6. sınıf bilim ve teknoloji hayatımızda ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular.....	48
Tablo 35. Öğrencilerin 6. sınıf üretiyorum, tüketiyorum, bilinçliyim ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular.....	49
Tablo 36. Öğrencilerin 6. sınıf yönetime katılıyorum ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular.....	50
Tablo 37. Öğrencilerin 6. sınıf uluslararası ilişkilerimiz ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular.....	51
Tablo 38. Öğrencilerin 7. sınıf iletişim ve insan ilişkileri ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular.....	51
Tablo 39. Öğrencilerin 7. sınıf Türk tarihinde yolculuk ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular.....	52
Tablo 40. Öğrencilerin 7. sınıf ülkemizde nüfus ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular.....	53
Tablo 41. Öğrencilerin 7. sınıf zaman içinde bilim ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular.....	54
Tablo 42. Öğrencilerin 7. sınıf ekonomi ve sosyal hayat ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular.....	54
Tablo 43. Öğrencilerin 7. sınıf yaşayan demokrasi ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular.....	55
Tablo 44. Öğrencilerin 7. sınıf ülkeler arası köprüler ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular.....	56
Tablo 45. Öğrenci kaynaklı nedenler.....	57
Tablo 46. Program kaynaklı nedenler.....	60
Tablo 47. Yöntem-teknik ve materyal kaynaklı nedenler.....	62
Tablo 48. Sosyal bilgiler dersinin öğretiminde ve öğreniminde yaşanan güçlüklerle yönelik çözüm önerileri	65

KISALTMALAR

EBA: Eğitim bilişim ağı.

LGS: Liselere Geçiş Sistemi

NSCC: Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölüm araştırmaya ait problem, amaç ve önemle ilgili açıklamaları kapsamaktadır.

Problem

Eğitimin birçok temel işlevi vardır. Bu işlevlerinden biri de bireylerin etkin vatandaşlar olmalarını sağlamak ve gerekli bilgi, beceri, değerleri bireylere kazandırmaktır. Bilgi, beceri, değerlerinde bireylere aktarılmasında sosyal bilgiler dersi büyük önem taşımaktadır. Ülkemizde yapılandırıcı yaklaşımla birlikte sosyal bilgiler dersinin öğretim sürecinde büyük değişimler yaşanmıştır. Yapılandırıcı yaklaşımla bireyin ezberci değil, sürece aktif olarak katılarak bilgiyi yapılandırması sağlanmıştır. Bu kuramla birlikte farklı tekniklerin ve materyallerin kullanılması ön plana çıkmıştır (Akpınar ve Aydemir, 2012; Aykaç, 2007; Çelik ve Katılmış, 2010; Çelikkaya ve Kuş, 2009; Kaya ve Güven, 2012; Mercan ve Türküresin, 2019; Öztaş ve Turan, 2009).

Yapılandırıcı anlayışa göre öğretmenler kendilerini yenilemeleri, gelişmeleri takip etmeleri istenmektedir ancak yapılan araştırmalar öğretmenlerin bu konuda kendilerini gerektiği kadar geliştirmedikleri göstermektedir (Ağır 2003; Yılmaz ve Tepebaş, 2011). Aynı şekilde öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik olumsuz yaklaşımları da öğretim sürecinde aksaklıklara neden olmaktadır. Öğrenciler dersi sıkıcı ezber bir ders olarak görmektedir. (Akınoğlu ve Arslan, 2007; Akmehmetoğlu, 2014; Alkış ve Güleç, 2006; Ayva 2010; Çoban, Temir ve Karaca, 2017; İbrahimoğlu, 2018; Kaya ve Güven, 2012; Tay, 2004).

Öğretimde sistem iyi olsa da sistemi sınıflarda yürüten öğretmenlerin ders esnasında yaşadıkları sıkıntıları, eğitim sonucundaki beklentilerine dikkat edilmezse istenilen verimin elde edilmesi mümkün olmayacaktır (Kuş ve Çelikkaya, 2010, s.70).

Sosyal bilgiler müfredatındaki amaçların etkili bir şekilde yerine getirilmesinde en önemli görev öğretmenlere düşmektedir (Yılmaz ve Tepebaş, 2011, s.158).

Öğretmenlerin öğrenme-öğretme süreçlerindeki sıkıntıları, eksiklikleri, sınıflarda yaşadıkları zorlukları bendi görüş ve önerileri ile belirlemek, kazanımlar dahilinde yol almak, kusur ve sorunların belirlenip gerekli çözümlerin belirlenmesi oldukça önemlidir(Çalışkan, 2010 s.32).

Bu çalışma sosyal bilgiler dersinin öğretimi ve öğreniminde güçlük yaşanan konular, nedenleri ve çözüm önerilerine ilişkin öğretmen görüşleri üzerine yapılmıştır.

Amaç

Bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinin öğretiminde ve öğreniminde güçlük yaşanan konular ve nedenleri ve çözüm önerileri ortaya konmaya çalışılmıştır. Böylelikle sosyal bilgiler dersinin öğretiminde ve öğrenciler tarafından öğreniminde güçlü yaşanan konuların tespiti, çözüm önerileri öğretmen görüşleri ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın problem cümlesi “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinin öğretiminde öğrenciler tarafından da öğreniminde güçlük yaşanan konular, nedenleri ve çözüm önerileri nedir?” şeklinde belirlenmiş olup ana probleme yönelik 5 alt problem oluşturulmuştur.

Araştırma Alt Problemleri

1) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde güçlük çektikleri konular hangileridir?

A) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler 5. sınıf dersinde öğretmekte güçlük çektikleri konular hangileridir?

B) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler 6. sınıf dersinde öğretmekte güçlük çektikleri konular hangileridir?

C) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler 7. sınıf dersinde öğretmekte güçlük çektikleri konular hangileridir?

2) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretimde güçlük yaşadıkları konuların sebepleri nelerdir?

3) Sosyal bilgiler dersinde öğrenciler için hangi konuların öğreniminde güçlük yaşamaktadırlar?

A) Sosyal bilgiler dersinde 5. Sınıf öğrencileri hangi konuların öğrenilmesinde güçlük yaşamaktadırlar?

B) Sosyal bilgiler dersinde 6. Sınıf öğrencileri hangi konuların öğrenilmesinde güçlük yaşamaktadırlar?

C) Sosyal bilgiler dersinde 7. Sınıf öğrencileri hangi konuların öğrenilmesinde güçlük yaşamaktadırlar?

4) Öğrencilerin sosyal bilgiler dersi öğreniminde güçlük yaşadıkları konuların sebepleri nelerdir?

5) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinin öğretiminde ve öğreniminde güçlük yaşanan konulara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?

Önem

Sosyal Bilgiler dersi; bireylere, düşünme becerileri, eleştiri yeterliği, karar verme, demokratik yapı ve değerlere ilişkin anlayış geliştirmeyi amaçlayan bir derstir. (Gültekin & Diğ, 2012: 25).

Sosyal Bilgiler dersi aynı zamanda bireylerin sosyalleşmelerine de katkı sağlayan bir program görevi görmektedir. (Sever ve Koçoğlu; 2013: 19).

Bu alanda bir çok çalışma yapılmıştır. Sosyal bilgiler dersinin etkililiğini azaltan faktörler üzerine, ders kitapları, öğretmen eğitimi, kullanılan araç gereç ve yöntem eksikliği, ders süresinin yetersizliği, programın kazanıma uygun olmaması, öğretmen beklentileri üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Çalışmalar genel olarak öğretmenden dolayı yaşanan sorunlar, araç gerek kullanımından dolayı yaşanan sorunla ve derste öğretmenin kullandığı yöntem teknikten dolayı yaşanan sorun olarak olarak sınıflandırılmıştır. Bu çalışmada sorunu daha özele indirgemek amaçlanmıştır. Sosyal bilgiler dersinin öğretmenler tarafından öğretimi ve öğrenciler tarafından öğreniminde zorluk yaşanan konuları sınıf kademelerine göre konu bazlı saptamak amaçlanmıştır.

Sayıtlar (Varsayımlar)

- 1.Araştırmanın örnekleminin, evreni temsil yeterliliğine sahip olduğu,
- 2.Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşmede sorulan sorulara içtenlikle ve doğru cevap verdiği ve beyan ettikleri görüşlerinin güvenilir olduğu,
- 3.Araştırma neticesinde elde edilen bilgi ve bulguların Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler öğretimi sürecinde anlatmakta güçlük çektiği, öğrencilerin de öğrenmekte zorlandığı konulara yönelik çözüm noktasında kaynaklık edeceği varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

- 1.Bu araştırma 2021-2022 eğitim öğretim yılı ile,
- 2.Milli Eğitim Bakanlığı, Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi ortaokulları ve bu okullarda görevli Sosyal bilgiler öğretmeni ile,
- 3.Ulaşılan yerli ve yabancı kaynaklar ile,
- 4.Görüşme formu veri toplama aracı ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde eğitim ve eğitimle ilgili kavramlardan, Türk eğitim sistemi ve Türk eğitim sistemindeki temel sorunlardan, sosyal bilgiler dersinin tanımı, gelişimi ve öneminden, sosyal bilgiler öğretiminde etkili olan öğretmen ve öğrenci faktöründen, sosyal bilgiler dersinde kullanılan yöntem-teknik ve araç gereçlerden, sosyal bilgiler dersinin genel ve özel amaçlarından, sosyal bilgiler dersinin program yapısından bahsedilmiştir.

Eğitim ve Eğitimle İlgili Kavramlar

Eğitim

Her insan doğduğunda bulunduğu toplumun bir parçası olur ve doğduğu andan itibaren içinde bulunduğu toplumun değerlerini, kültürünü, kurallarını öğrenerek sosyalleşmeye başlar. İnsanın yaşadığı bu süreç eğitim kavramını da içine alır. Eğitim bir çok tanımı yapılmıştır. Eğitim bir nevi toplumun kültürünü kurallarını gelecek nesillere aktaran bir sistemdir(Senemoğlu, 2005).

Eğitimin temelindeki iki unsur öğrenme ve öğretmedir. İnsan eğitim sonucunda davranışlarında değişiklik meydana gelmektedir. Yapamadığını yapmaya başlar. Eğitim sonun bireyde mutlaka davranış değişikliği yaşanmaktadır(Demirel, 2015)

Toplumların belirli amaçları vardır. Bu amaçlarından biri de iyi ve erdemli insanlar yetiştirmektir. Bunu da ancak eğitim ile gerçekleştirebilirler. Eğitim ile insanlar içinde bulundukları toplumun kültürlerini, değerlerini, kurallarını kendinin toplumdaki rolünü öğrenir. Bu sayede toplumlar hem mutlu insanlar yetiştirmiş olur hem de toplumlar kendi devamlılıklarını sağlamış olurlar(Erden, 1998)

Öğrenme

Öğrenme insanı diğer canlılardan ayıran en temel özelliktir. Düşünebilen ve öğrenebilen bir varlıktır(Brunner, 1991). İnsan hayatını devam ettirebilmek için öğrenmek mecburiyetindedir.

Öğrenme üzerine bir çok tanım yapılmıştır. Öğrenme insanın geçirmiş olduğu yaşantılar sonucu geçirdiği davranış değişikliğidir(Dönmezer, 1997). Bilen (2006) öğrenmeyi insanın çevresi ile girdiği etkileşim sonucu meydana gelen davranış

değişikliği olarak tanımlamaktadır. Bacanlı (2005) de öğrenmeyi bireyin yaşamındaki tekrarlar sonucu meydana gelen kalıcı izli davranış değişikliği olarak tanımlamaktadır.

Yapılan tanımlara baktığımızda şu anlaşılmaktadır. Bireyin öğrenme yaşayabilmesi için şu üç unsura ihtiyacı vardır. Bunlar; davranış değişikliği, yaşantı ve davranışın kalıcı izli olması(Açıkgöz, 2000).

Genel olarak öğrenmenin tanımını yapmamız gerekirse öğrenme; hayat boyu geçirilen yaşantılar sonucu yeni davranışlar kazanmak, geliştirmek ve değiştirmektir(Büyükkaragöz ve Çivi, 1997).

Öğretim

Öğretim, öğretmenler tarafından bireyin hayata uyum sağlamaları için yaptıkları faaliyetlerdir(Hesapçioğlu, 1994). Eğitimin önceden planlanarak belirli bir program dahilinde belirli zaman aralığında, belirli mekanlarda gerçekleştirilen kısmıdır(Kıncal, 2006).

Öğretimin bir çok önemi bulunmaktadır. ancak en önemli yanı bir plan ve program çerçevesinde yapılmasıdır. Bireye kazandırılacak davranışın ne zaman, nerede, ne şekilde kazandırılacağı, kazandırılırken hangi yol ve yöntemlerin izleneceği bellidir(Saban, 2004). Öğretim sonunda öğretimin ne düzeyde gerçekleştirildiği de gözlemlenir. Hedeflenen düzeyde öğretim sağlanana kadar süreç devam eder(Büyükkaragöz, Çivi, 1992).

Türk Eğitim Sistemi

Şişman' (2013, S40) göre Türkiye'de eğitim devletin temel işlevlerin biri olmakla beraber devletin denetimi ve gözetimi altında yapılmaktadır. Her devletin temel eğitim ilkeleri bulunmaktadır. Türk eğitim sistemimizin de temel ilkeleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- Genellik ve eşitlik
- Ferdin ve toplumun ihtiyaçları
- Yöneltilme
- Eğitim hakkı
- Fırsat ve imkân eşitliği
- Süreklilik

- Atatürk inkılâp ve ilkeleri ve Atatürk milliyetçiliği
- Demokrasi eğitimi
- Laiklik
- Bilimsellik
- Planlılık
- Karma eğitim
- Eğitim kampusları ve okul ile ailenin iş birliği
- Her yerde eğitim” (Şişman, 2013, s.44-46).

Yukarıda belirtilen ilkeler Türk eğitim sisteminin temel politikalarını oluşturmaktadır.

Türk Eğitim Sisteminin Temel Sorunları

Eğitim sosyal bir bilim dalı olduğu için karar almak, uygulamak ve yargıda bulunmak zordur. Açık uçlu yargılardan oluştuğu için kesin yargılara varılamaz. Bu sebeple de doğrudan bir sonuca ulaşmak oldukça zordur. Eğitim sisteminde yaşanan sorunlar 5 başlık halinde gösterilebilir. Bunlar;

- Öğretmen kaynaklı sorunlar
- Veli ve öğrenci kaynaklı sorunlar
- İdare kaynaklı sorunlar
- Sistem kaynaklı sorunlar
- Maddi yetersizlikten kaynaklı sorunlar.

Yukarıda bahsedilen sorunlar Türk eğitim sisteminde karşılaştığımız temel sorunlardır. Yılmaz ve Altinkurt (2011, s.8) kalabalık sınıf ortamını, ezbere dayalı eğitim anlayışını, materyal eksikliğini, ekonomik nedenleri, öğretmenlerin niteliğini, okulların fiziki yapısının, teknik sorunları Türk eğitim sisteminin temel sorunları olarak belirtmiş ve eğitim sisteminde yaşanan sorunların çok boyutlu olduğunu ifade etmişlerdir.

Türk Eğitim Sistemindeki Sorunları Gidermeye Yönelik Öneriler

Eğitim sistemindeki sorunları çözmek için çağdaş bir eğitim anlayışının getirilmesi gerekmektedir. Eğitim her aşamada geliştirilmelidir. Eğitimde fırsat ve imkan eşitliği sağlanmalıdır. İnsanların mutluluğu ve huzuru sağlanmalıdır. Bu iyi birer vatandaş yetiştirmek için önemlidir. Eğitim sistemindeki sorunlar genel bir çerçevede ele alınmalıdır(Gül, 2008, s.11)

Sosyal Bilgiler Dersinin Tanımı ve Gelişimi

Sosyal bilgiler dersinin önemini daha iyi anlamak için öncelikle “Sosyal Bilgiler” kavramını tanımlamak gerekir.

Bilgi ve teknolojinin geliştiği bir dönemde toplumlar kendi kültürünü tanıyan, koruyan, devamlılığını sağlayan, toplumu daha ileriye taşıyacak bireylere ihtiyaç duyar. Sosyal bilgiler dersi ile bireyin bilgi toplama, analiz etme, işbirliği yapma, problem çözme becerileri gelişir. Bilgili, demokrasiye bağlı nesiller, demokratik yaşamı koruyan vatandaşlar yetiştirmek için sosyal bilgiler önemli bir derstir(Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi [National Council for the Social Studies, NCSS], 1994).

Sosyal bilgiler kavramında geçmişten günümüze kadar farklı tanımların yapıldığı bir kavramdır(Dündar, 2018). Bu tanımlardan bazıları aşağıda verilmiştir:

Sosyal bilgiler demokratik bireyler yetiştirmeyi amaçlayan bir disiplindir(Doğanay, 2002, s. 17). Sosyal bilgiler etkin vatandaşlar yetiştirmeyi ve onlara bilgi, beceri ve değer kazandırmayı amaçlayan bir derstir(Gürkan, 2009, s. 17). Sosyal bilgiler bireylere etkin bir vatandaş olabilmeleri için gerekli bilgi, beceri ve tutumların kazandırıldığı bir çalışmadır(Memişoğlu, 2001, s.4). Tanımlara baktığımızda sosyal bilgiler insanı etkin bir birey olarak hayata hazırlayan temel derslerden biridir(Dündar, 2018).

Sosyal bilgiler dersinin ilk çıkış yeri 1916’da ABD’de olmuştur(Aslan, 2016). Ülkemizde sosyal bilgilerden ilk kez resmi bir programda bahsedil dilmesi 1968 yılında olmuştur (Alabaş, 2018). 1968-1969 öğretim yılında ilkokullarda bir ders olarak okutulmaya başlanan sosyal bilgiler, 1970-1971 öğretim yılında deneme niteliğinde

ortaokullarda yerini almış, 1973-1974 yılından itibaren de bütün ortaokullarda ders olarak okutulmaya başlanmıştır (Alabaş, 2018). 1985, 1997, 2000 ve 2005 ve 2018 yıllarında programda yenilik veya düzeltme yapma yoluna gidilmiştir. Yapılan değişiklikler içinde en radikal değişim 2005 programı ile olmuştur. Geleneksel daimicilik felsefesine göre hazırlanan program anlayışları bir kenara bırakılarak, yapılandırmacı yaklaşıma göre eğitim programları yeniden düzenlenmiştir (Aslan, 2016). Bu anlayış 2018 öğretim programında da sürdürülmüştür.

Sosyal Bilgiler Dersinin Önemi

Bireyler sosyal bir çevrede yaşamaktadırlar. Yaşadıkları çevrede de toplumun değerlerini öğrenirler. Bu noktada devreye eğitim girer. Eğitim bireylerin sosyalleşmesine olanak sağlar. Eğitim sayesinde birey sosyalleşirken aynı zamanda da toplumun devamlılığı sağlanmış olur(Özmen, 2010).Sosyal bilgiler insanların hem kendilerini hem de içinde bulundukları toplumu tanımasına yardımcı olur. Sosyal bilgiler ile bireyler içinde yaşadığı topluma uyum sağladığı gibi bireye gerekli bilgi beceri ve değerleri de kazandırır(Karakuş, 2006, s.27). Sosyal bilgiler etkin vatandaşlar yetiştirme görevini de üstlenmişlerdir(Gürkan, 2009, s.29). Sosyal bilgiler dersi ile öğrenciler vatandaşlık eğitimi kazanırlar. Aynı zamanda da hem ülkesinin hem de dünyanın tarihini öğrenirler. Aynı zamanda sosyal bilgiler etkin vatandaşlık olarak sorumluluklarını yerine getirme bilinci de kazandırır(Tanrıöğen, 2006, s12).

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Etkili Olan Faktörler

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğretmen Faktörü

Öğretme öğrenme sürecinde en önemli faktör öğretmendir. Bilgiyi aktaran, süreci yönlendiren, rehberlik eden öğretmendir(Sünbül, 1996). Öğretmen eğitimin temel taşlarından biridir. İyi ve etkili bir öğretmen öğrencilerine karşı sabırlı davranır. Temizlik ve düzene özen gösterir. Kendini geliştirmeye ve eleştirmeye açık olmalıdır. Kişisel sorunlarını okula yansıtmamalıdır. Derslerde öğrencilerini güdülemelidir. Sınıfta yapıcı ve eğitsel bir sınıf iklimi oluşturmalıdır. Öğrencilerini cesaretlendirmeli de onları desteklemelidir(Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005 s. 216-2017). Öğretmen okulda çağdaş eğitim yaklaşımlarını benimsemelidir. Öğrenci merkezli yöntem ve teknikleri kullanmalıdır(Demirkan ve Saraçoğlu, 2016, s.2).

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden beklenen yeniliklere açık olmaları, kendilerini geliştirmeli ve öğrencilerine bu birikimlerini en iyi şekilde aktarabilmeleridir. Alanıyla ilgili gelişmeleri takip etmelidir. Dersi işlerken bir farklı kaynaklardan faydalanmalıdır. Öğrencilerine araştırmayı sevdirmelidir, rehber olmalıdır(İskender ve Altunayşam, 2006).

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğrenci Faktörü

Sosyal bilgiler dersinde etkili olan faktörlerin bir diğeri de öğrenci faktörüdür. Sosyal bilgiler dersi aracılığı ile öğrencinin girişimci, yenilikçi, üretken kişiler yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Öğrenciler okulda öğrendikleri bilgileri hayata aktarabilmelidir. Yapılandırıcı anlayış ile günlük yaşam becerilerinin öğretimi artmış, bu durum öğrencilerin sosyal bilgiler dersine olan ilgisini de arttırmıştır (Ocak ve Didin, 2018, s.4).

Sosyal bilgiler dersinin en temel amacı etkin vatandaş yetiştirmektir. Bu amaç doğrultusunda öğrencileri toplumsal yaşamda var olmasını sağlamak, rolleri benimsetmek amacına ulaşmak hedeflenmektedir (İskender, 2007, s.22).

Sosyal bilgiler öğrencinin sosyalleşebilmesi için önemli bir işleve sahiptir. Öğrencilerin derse karşı olumlu tavırlar sergilenmesi amaçlanır. Öğrencinin ön planda olduğu, düşüncelerinin önemsendiği, aktif bir şekilde ve bilgiyi yaparak yaşayarak anlamlandırması için öğrenme öğretme ortamı hazırlamak, bireylerin sosyal bilgiler dersine yönelik olumlu tavır oluşturmalarına yardım edebilir (Kan, 2006, s.537-538).

Sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin başarılı olabilmeleri için dersi sevmeleri, derse ilgi duymaları gerekmektedir. Öğrencinin derse karşı tutumu önemlidir. Olumlu bir tutum içinde olmaları gerekmektedir. Öğrencinin sosyal bilgiler dersine karşı sergilediği tutum onun akademik başarısını da etkileyecektir(Aktepe, Tahiroğlu ve Sargın, 2014, s.262)

Sosyal Bilgiler Dersinde Yöntem Ve Teknikler

Sosyal bilgiler dersinin daha etkili olmasını sağlamak ve aktarılması gereken bilgi, beceri, kavram ve değerlerin kazandırılmasında birtakım uygulamalar etkililiği artırılabilir(Açıkgöz, 2003, s.86-125). Bu uygulamaları şu şekilde sıralayabiliriz: örnek olay incelemesi, sonuç çıkarma, geri plandaki düşünceyi bulma , slogan bulma, reklam,

afiş, poster hazırlama, bulmaca , başlık bulma, örnek verme, dramatizasyon, karşılaştırma ,alan gezileri, kavram haritaları kullanma vb.

Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanabilecek Araç Gereçler

Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere kazandırılması gereken bilgi beceri, tutum ve değerleri aktarırken yararlanılabilecek aşağıdaki başlıklar altında belirlenebilir: Resim levha afiş ve posterler, zaman ve tarih şeritleri, harita ve küre, televizyon, video, bilgisayar , bülten tahtası, cam ve beyaz tahta, gerçek eşya, giysi ve kalıntılar, yeryüzü şekilleri, üç boyutlu modeller, maketler vb.

Sosyal Bilgiler Programının Genel Amaçları

Sosyal bilgiler programının genel amaçları şöyle açıklanmaktadır: Türkiye’de ilköğretim sosyal bilgiler programının genel amaçları, 1973 tarihli Millî Eğitim Temel Kanunu’nun ikinci maddesine göre oluşturulmuştur. Bu maddeye göre (MEB, 2005, s.5);

Türk millî eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini;

I. Atatürk ilke ve inkılâplarına ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlaki, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

II. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere; hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; insan haklarına saygılı; kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

III. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak.

Ayrıca her dersinde kendi içinde özel amaçları bulunmaktadır. Sosyal bilgiler dersinin on sekiz adet özel amacı bulunmaktadır. Bu özel amaçlar 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları ve Temel İlkelerine uygun olarak şöyle ifade edilmektedir: Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

1. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri,
2. Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrayıp demokratik, laik, millî ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları,
3. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilmeleri,
4. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,
5. Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri,
6. Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları,
7. Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları,
8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavramaları,
9. Çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli ve saygın olduğuna inanmaları,
10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları,
11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,

12. Bilimsel düşünmeyi temel olarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetmeleri,
13. Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri,
14. Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için görüşler belirtmeleri,
15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçlerini ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenlemeleri,
16. Millî, manevî değerleri ile evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri,
17. Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri,
18. Özgür birer birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varması amaçlanmaktadır(MEB, 2018, s.8).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Yapısı

Öğrenme Alanları

Öğrenme alanı, birbiri ile ilişkili bilgi, beceri ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden disiplinler arası bir yapıdır. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı aşağıda sıralanan 7 öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırılmıştır. Öğretim programının içeriği burada sıralanan öğrenme alanlarına göre düzenlenmiştir. Ders kitabı yazarları, ünitelerin çerçevesini bu öğrenme alanlarına göre düzenlemeli ancak öğrenme alanlarının kapsam ve içeriğine uygun olarak her bir sınıf düzeyindeki ünitelere farklı bir ad vermelidir.

Birey ve Toplum

Temel olarak “ben” ve “biz” olma süreçlerini içeren bu öğrenme alanında sosyal bilimlerden psikoloji, sosyoloji ve sosyal psikolojiye odaklanılmakla birlikte disiplinler arası bir yaklaşım da benimsenmiştir. Buna göre öğrenciler, “ben” ve “biz” olma süreçlerini etkileyen mekânsal, tarihî ve kültürel faktörleri de değerlendirme imkânı bulacaklardır.

Kültür ve Miras

Temelde tarih odaklı olan bu öğrenme alanı kültür ve kültürel mirası ön plana çıkaran bir yapıya sahiptir. Türk kültürünü oluşturan temel öğelerden hareketle kültürün korunması ve geliştirilmesini sağlayacak bir millî bilincin oluşturulmasını amaçlamaktadır. Böylece öğrenciler kültürel öğelerin, bir toplumu diğer toplumlardan ayıran özellikler olduğunu kavrayacaktır. Bunun yanında kültürümüzün dünya kültürel mirasının renklenmesine ve zenginleşmesine katkı sağladığı kavratılır.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler

İnsan yaşamı için gerekli mekânsal temel bilgi, beceri ve değerleri öğrencilere kazandırmayı amaçlayan bu öğrenme alanı, temelde coğrafya odaklıdır. “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı ile insanın çevresi ve etkileşimini tanımak, bu konuda çeşitli beceri ve değerleri kullanarak bu etkileşimin neden ve sonuçlarını anlamak ve geleceğe yönelik bireysel ya da toplumsal bakış açısı kazandırabilmek amaçlanmaktadır. İnsan, yer ve çevre etkileşimi, geniş ve renkli bir yelpaze oluşturur. Günümüzün teknolojik gelişmeleri sonucunda insanlar tüm dünya ile iletişim kurabilmekte, bu sayede etkilemekte ve etkilenmektedirler. “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı sayesinde Sosyal Bilgiler dersinin okutulduğu bütün sınıf düzeylerinde öğrencilere araştırma, çevre okuryazarlığı, değişim ve sürekliliği algılama, gözlem, harita okuryazarlığı ve mekânı algılama becerilerinin kazandırılması hedeflenmiştir. Öğrenciler bu alana, basitten karmaşığa, yakından uzağa ve bulunduğu yerden çevreye doğru açılan ve gittikçe kompleks bir hâl alan bir yaklaşım ile dâhil edileceklerdir.

Bilim, Teknoloji ve Toplum

Bu öğrenme alanında öğrencilerden; yenilikçi, eleştirel ve bilimsel düşüncenin bilim ve teknolojiye gelişmelerin temeli olduğunu; bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgiye ulaşmada teknolojiyi kullanma becerisi edinmeleri beklenmektedir. Öte yandan, teknolojilerin günlük hayatla ne derecede ilişkili olduğunu öğrenirken bazı teknolojik ürünlerin doğaya verdiği zararları tartışır. Bilimsel eserlerin yasalarla korunduğunu fark ederek akademik dürüstlük ilkelerini dikkate alır.

Üretim, Dağıtım ve Tüketim

Bu öğrenme alanının temelini öğrencilerin girişimci ve bilinçli tüketici becerilerinin geliştirilmesi oluşturur. Ülke ekonomisinde kaynakların sınırlı olduğunu kavramaları, mevcut kaynakları korumak gereğinin önemine inanmaları, kendi ekonomik yaşantısını diğerlerinininkiyle karşılaştırarak farklılıkları ve benzerlikleri ortaya koymaları, yaşadığı yerin ekonomik koşullarını inceleyip bu koşulları geliştirmek için çaba göstermeleri beklenmektedir. “Üretim, Dağıtım ve Tüketim”, ekonomiyle ilgili konuların tipik temasıdır. Öğrenciler üretim, dağıtım ve tüketim ile ilgili temel kavramları öğrenir. Öğrencilerin meslekleri tanıyarak ilgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği özellikleri bilmesi hedeflenmiştir(MEB, 2018, s.11-12)

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma modeli, araştırmanın çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizlerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde ve öğrencilerin de öğrenimde günlük yaşadıkları konulara ilişkin görüşlerinin alındığı bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Nitel araştırma doğal ortamın daha az bozulması, olayların anlamını anlamada yardımcı olan birçok araştırma modelini içine alan genel bir kavramdır(Yılmaz, Şimşek, 2005). Nitel araştırmanın en önemli özelliklerinden biri de çalışma yapılan konuda katılımcıların bakış açısını görebilmeyi ve bu bakış açısına göre sosyal yapı ve süreçleri ortaya koymasına olanak vermesidir(Yılmaz, Şimşek, 2013). Araştırmada bu yöntemin seçilmesinin nedeni çalışmada sınırların kesin olarak belirlenememesi ve uygulamacıya daha esnek daha derinlemesine analiz yapabilme imkanı sağlamasıdır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Tokat ilinde resmi ortaokullarda görev yapan 36 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde kolayda örneklem yöntemi tercih edilmiştir. Kolayda örnekleme yöntemi, araştırma sürecinde araştırmacının çalışma yapacağı birimlerin seçiminde rahatlıkla ulaşabileceği, kendisine yakın olan birimleri örnekleme dahil ettiği örneklem seçme yöntemidir.(Baştürk ve Taştepe, 2013). Araştırmanın yapıldığı sırada yaşanan salgın şartları ve öğretmenlerin okul saatleri içerisinde görüşmeye ayıracakları vakitlerin kısıtlı olmasından dolayı yüz yüze görüşme sağlanamamıştır. Yine bazı idareci ve öğretmenlerin araştırmaya yardımcı olmak istememesi sebebi ile kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş eğitim durumları, mezun oldukları fakülte/bölüm ve meslekteki kıdem yılları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların kişisel bilgileri

		f
Yaş	25-30 yıl arası	10
	31-35 yıl arası	15
	36-40 yıl arası	5
	41 yıl ve üzeri	6
Eğitim Durumu	Lisans	33
	Yüksek lisans	3
	Doktora	0
Kıdem Yılı	1-5 yıl arası	10
	6-10 yıl arası	15
	11-15 yıl arası	4
	16 yıl ve üzeri	7
Mezun Olunan Fakülte	Eğitim/Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	31
	Fen Edebiyat/Tarih Bölümü	4
	Fen Edebiyat /Coğrafya Bölümü	1

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 10 öğretmen “25-30” yaş aralığında, 15 öğretmen “31-35” yaş aralığında, 5 öğretmen “36-40” yaş aralığında, 6 öğretmen ise “41” yaşın üzerindedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu (33) “lisans”, 3’ü de “yüksek lisans” mezunudur. Öğretmenlerin 31’i “sosyal bilgiler öğretmenliği”, 4’ü “fen edebiyat fakültesi/tarih”, 1’i de “fen edebiyat fakültesi /coğrafya” bölümü mezunudur. Meslekte görev süreleri “1-5” yıl arası görev yapmış olan 10 öğretmen, “6-10” yıl arası 15, “11-15” yıl arası 4, “16 yıl ve dahası” 7 öğretmen bulunmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada nitel veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği araştırmacı ve katılımcılara hem belli bir derecede standartlık hem de esneklik tanınması sebebi ile eğitimbilim araştırmalarına daha bir tekniktir(Tümüklü, 2000). Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için katılımcılara sorulan sosyal bilgiler dersinin öğreniminde ve öğretiminde güçlük yaşanan konulara ilişkin öğretmen görüşlerinin alınacağı görüşme formunda 11 adet soru hazırlanmıştır. Daha sonra sosyal bilgiler alanında 2 uzman ve 4 sosyal bilgiler öğretmenin görüşleri alınarak soru sayısı 7'ye düşürülmüştür. Araştırma soruları Ek-1 de gösterilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Veri toplama süreci yaklaşık olarak 6 hafta sürmüştür. Bu süreçte Tokat ilinde yer olan ortaokullarda gidilerek, sosyal bilgiler öğretmenleri ile birebir görüşülmüştür. Görüşmede sosyal bilgiler öğretmenlerine yapılacak çalışma hakkında bilgilendirilme yapılmıştır. Araştırmanın sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi öğretimi ve öğreniminde güçlük yaşadıkları konuların neler olduğu, bu güçlüklerin neden yaşanabiliyor olacağı ve bu sorunları ortadan kaldırabilecek ne gibi çözümler getirilebilir? gibi öğretmenler çalışma hakkında bilgilendirilmiştir. Yaşanan salgın koşulları ve öğretmenlerinin programlarının yoğun olmasından dolayı görüşme formu öğretmenlere teslim edilmiş ve öğretmenler görüşme formunu doldurduktan sonra okula gidilerek form teslim alınmıştır. Araştırma esnasında 6 öğretmene görüşme formu mail olarak iletilmiştir.

Verilerin Analizi

Katılımcılardan alınan cevaplar içerik analizi uygulanarak tablolastırılmıştır. İçerik analizinde temel olarak birbirine benzeye belirli cevap ve kavramların başlıca kodlar haline getirerek okuyucunun anlayabileceği bir forma getirmektir. Araştırmada toplanan veriler alt problemler esas alınarak düzenlenip yorumlanır. Bu sayede alt problemlerle ilgili olmayan, araştırma dışı veriler elenerek araştırma dışında bırakılmış

olur. Yine yapılan araştırmaya yönelik alanyazından alıntılar yapmak, yapılmış diğerkalışmalarla ne derecede benzediği ya da zıtlıklar gösterdiği konusunda kıyaslama yapmak verilerin analizini ve yorum kısmını zenginleştirecektir(Yıldırım, şimşek, 2008).

Araştırmada toplanan veriler analiz esnasında kodlanmış ve amaçlar doğrultusunda belirli kodlar altında toplanmıştır. Verilen görüşlerden doğrudan alıntılar yapılmıştır ve başka çalışmaların sonucu ile karşılaştırılıp tartışılarak raporlaştırılmıştır. Araştırmada her öğretmene bir kod verilmiş, doğrudan alıntı yaparken katılımcılar gizli tutulmuştur. Temalar oluşturulurken araştırmanın amacı dışına çıkmamak için araştırmanın amacı esas alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde sosyal bilgiler öğretmenlerine 7 sorudan oluşan sosyal bilgiler dersinin öğretiminde ve öğreniminde güçlük yaşadıkları konular ve çözüm önerilerine ilişkin yapılan çalışmanın alt problemlerine dair yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Verilen cevaplar kategorize edilerek belirli kodlar altında toplanmıştır. Katılımcılara ilk olarak sosyal bilgiler dersinin öğretiminde 5, 6, ve 7. sınıflarda hangi konuların öğretiminde güçlük yaşıyorsunuz sorusu yöneltilmiş ve elde edilen bulgular tablolaştırılarak gösterilmiştir.

Birinci Alt Probleme Yönelik Elde Edilen Bulgular

1)Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde öğretmekte güçlük çektikleri konular hangileridir?

Sosyal bilgiler dersinde öğretmenlerin 5. Sınıf düzeyinde öğretiminde zorluk yaşadıkları konular tablolaştırılmıştır.

Aşağıdaki tabloda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5. Sınıf birinci ünitesi olan bir bütünün parçasıyız ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5.sınıf birinci ünite olan bir bütünün parçasıyız ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 1: Bir Bütünün Parçasıyız	Katılımcı	f
1. Etkin Bir Vatandaşım	K18, K19	2
2. Olayların Çok Boyutluluğu	K27	1
3. Rollerimiz, Haklarımız ve Sorumluluklarımız Var	K27, K28	2
4. Haklarımla Varım	K8, K23, K25	3

Tablo 2’de 2 katılımcı “etkin bir vatandaşım” konusu, 2 katılımcı “rollerimiz haklarımız ve sorumluluklarımız var” konusunu, 1 katılımcı “olayların çok boyutluluğu”, 3 katılımcı ise “haklarımla varım” konusunu öğretmekte zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 2’te bakıldığında araştırmaya dahil olan katılımcıların “hakların var” konusunun öğretiminde daha çok güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5. sınıf ikinci ünitesi olan geçmişe yolculuk ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 3. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5.sınıf ikinci ünite geçmişe yolculuk ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 2: Geçmişe Yolculuk	Katılımcı	f
1.Uygarlıkları Tanıyoruz	K1, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K13, K15, K16, K17, K18, K21, K22, K23, K24, K25, K26, K29, K30	20
2. Ülkemizin Güzellikleri	K1, K11	2
3. Zengin Kültürümüz	K11, K26	2
4. Ortak Değerlerimiz	K11, K25	2
5. Geçmişten Günümüze Kültürümüz	K19	1

Tablo 3’de 20 katılımcı “uygarlıkları tanıyoruz”, 2 katılımcı “ülkemizin güzellikleri”, 2 katılımcı “zengin kültürümüz”, 2 katılımcı “ortak değerlerimiz”, 1 katılımcı da “geçmişten günümüze kültürümüz” konularının öğretiminde güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunlukla uygarlıkları tanıyoruz ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5. sınıf üçüncü ünitesi olan insan ve çevre ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5.sınıf üçüncü ünite olan insan ve çevre ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 3: İnsan ve Çevre	Katılımcı	f
1. Haritalar Ne Diyor?	K1, K3, K4, K9, K11, K12, K17, K18, K21, K22, K23, K24, K25, K26, K28, K29, K30	17
2. İklimin Yaşamımıza Etkisi	K1, K11, K12	3
3. Nüfus ve Yerleşme	K11, K15, K26, K29	4
4. Neden Oldu?		
5. Doğal Afetler ve Etkileri		

Tablo 4’te 17 katılımcı “haritalar ne diyor”, 4 katılımcı “nüfus ve yerleşme”, 3 katılımcı da “iklimin yaşamımıza etkisi” konularının öğretiminde güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. “neden oldu” ve “doğal afetler ve etkileri” konularının öğretiminde katılımcılar herhangi bir zorluk yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun haritalar ne diyor? konusunun öğretiminde güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5. Sınıf dördüncü ünite olan yaşamımızda bilim ve teknoloji ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 5. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5.sınıf dördüncü ünite olan yaşamımızda bilim ve teknoloji ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 4: Yaşamımızda Bilim ve Teknoloji	Katılımcı	f
1. Teknolojinin Toplum Üzerindeki Etkisi	K20	1
2. Cebimizdeki Kütüphane		
3. Önce Güvenlik	K20	1
4. Bilim İnsanları ve Ortak Özellikleri	K20, K29	2
5. Araştırmacı Çocuklar	K18, K19, K20, K29	4

Tablo 5’te 4 katılımcı “araştırmacı çocuklar”, 2 katılımcı “bilim insanları ve ortak özellikleri”, 1 katılımcı “teknolojinin toplum üzerindeki etkisi”, 1 katılımcı da “önce güvenlik” konularının öğretiminde güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar “cebimizdeki kütüphane” konusunun öğretiminde herhangi bir güçlük yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 5 incelendiğinde en çok araştırmacı çocuklar konusunun öğretiminde katılımcılar tarafından güçlük yaşandığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5. Sınıf beşinci ünite olan ekonomi ve insan yaşamı ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 6. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5.sınıf beşinci ünite olan ekonomi ve insan yaşamı ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 5: Ekonomi ve İnsan Yaşamı	Katılımcı	f
1.Yaşadığımız Yer ve Çevremizdeki Ekonomik Faaliyetler		
2. Çevremizdeki Meslekler		
3. Ekonomik Faaliyetler ve Sosyal Hayat	K11, K25	2
4. Üretimin Serüveni ve Tüketim	K11, K25, K26	3
5. Yeni Fikirler Geliştiriyoruz	K8, K18, K19, K29	4
6. Bilinçli Tüketici		

Tabloda 6’da 4 katılımcı “yeni fikirler geliştiriyoruz”, 3 katılımcı “üretimin serüveni ve tüketim”, 2 katılımcı “ekonomik faaliyetler ve sosyal hayat” konularının öğretiminde güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. “yaşadığımız yer ve çevremizdeki ekonomik faaliyetler” ve “çevremizdeki meslekler” konularında katılımcılar herhangi bir güçlük yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun yeni fikirler geliştiriyoruz konusunun öğretiminde güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5. Sınıf altıncı ünite olan etkin ve sorumluyum ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 7. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5.sınıfın altıncı ünite olan etkin ve sorumluyum ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 6: Etkin ve Sorumluyum	Katılımcı	f
1. Topluma Hizmet Edenler	K19, K21	2
2. Yaşadığımız Yerde Yönetim	K3, K18, K19, K24, K26, K29	6
3. Temel Haklarımız	K26, K27, K28	3
4. Bizi Biz Yapan Semboller	K23, K28	2

Tablo 7’de 6 katılımcı “yaşadığımız yerde yönetim”, 3 katılımcı “temel haklarımız”, 2 katılımcı “topluma hizmet edenler”, 2 katılımcı da “bizi biz yapan semboller” konularının öğretiminde güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun “yaşadığımız yerde yönetim” konusunun öğretiminde güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5. Sınıf yedinci ünite olan bu dünya hepimizin ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 8. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5.sınıf yedinci ünite olan bu dünya hepimizin ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 7: Bu Dünya Hepimizin	Katılımcı	f
1. Ekonomiye Katkımız	K26	1
2. İletişim ve Ulaşımın Ticarete Etkisi		
3. Barışa Giden Yolculuk	K18, K20, K29	3
4. Geçmişten Geleceğe Armağan: Ortak Miras	K29	1

Tablo 8’de 3 katılımcı “barışa giden yol”, 1 katılımcının “ekonomiye katkımız”, 1 katılımcı da “geçmişten geleceğe armağan: ortak miras” konularının öğretiminde güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar “iletişim ve ulaşımın ticarete etkisi” konusunun öğretiminde herhangi bir güçlük yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun “barışa giden yolculuk” konusunun öğretiminde güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Sosyal bilgiler dersinde öğretmenlerin 6. Sınıf düzeyinde öğretiminde güçlük yaşadıkları konular tablollaştırılarak gösterilmiştir.

Aşağıdaki tabloda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6. Sınıf birinci ünite olan biz ve değerlerimiz ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 9. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6.sınıf birinci ünite olan biz ve değerlerimiz ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 1: Biz ve Değerlerimiz	Katılımcı	f
1.Toplumdaki Rollerim	K27, K28	2
2. Bizi “Biz” Yapanlar	K27	1
3. Kır Çiçekleri Gibiyiz Rengârenk	K19	1
4. Bir Elin Nesi Var İki Elin Sesi Var		
5. Hak, Özgürlük, Sorumluluk	K3, K19, K26	3

Tablo 9’da 3 katılımcı “hak, özgürlük, sorumluluk” konusunu, 2 katılımcını “toplumdaki rollerim” konusunu, 1 katılımcını “bizi biz yapanlar” konusunu, 1 katılımcı da “kır çiçekleri gibiyiz rengarenk” konusunun öğretiminde güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. “bir elin nesi var iki elin sesi var” konusunun öğretiminde katılımcılar herhangi bir güçlük yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun “hak, özgürlük, sorumluluk” konusunun öğretiminde güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6. Sınıf ikinci ünite olan tarihe yolculuk ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 10. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6.sınıf ikinci ünite olan tarihe yolculuk ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 2: Tarihe Yolculuk	Katılımcı	f
1. Türklerin Anayurdu Orta Asya	K1, K8, K9, K11, K18, K19, K21, K22, K23, K24, K25, K26, K29	13
2. İslamiyet’in Doğuşu	K1, K11, K19, K21, K24, K26, K28, K29	8
3. Türkler İslamiyet İle Tanışıyor	K1, K11, K13, K19, K26, K29	6
4. Yeni Yurt Anadolu	K1, K8, K11, K13, K18, K19, K21, K26, K29	9
5. Tarihî Yollar	K1, K11, K26, K29	4

Tablo 10’da 13 katılımcının “Türklerin anayurdu orta asya” konusunu, 9 katılımcının “yeni yurt anadolu” konusunu, 8 katılımcının “islamiyet’in doğuşu” konusunu, 6 katılımcının “Türkler islamiyet ile tanışıyor” konusunu, 4 katılımcının da “tarihi yollar” konusunun öğretiminde güçlük yaşadıkları görülmektedir. Tablo 10 incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun “Türklerin anayurdu orta asya” konusunun öğretiminde güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6. Sınıf üçüncü ünite olan yeryüzünde yaşam ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 11. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6.sınıf üçüncü ünite olan yeryüzünde yaşam ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 3: Yeryüzünde Yaşam	Katılımcı	f
1.Dünya'nın Neresindeyiz?	K1, K3, K4, K6, K7, K8, K9, K11, K12, K17, K18, K23, K24, K25, K28, K29	16
2. Ülkemizin Coğrafi Özellikleri	K1, K11, K12, K19, K26, K30	6
3. Ülkemizin Beşerî Coğrafyası	K1, K11, K26	3
4. Farklı İklimler Farklı Yaşamlar	K1, K11, K19	3

Tablo 11’de 16 katılımcının “dünya’nın neresindeyiz” konusunu, 6 katılımcının “ülkemizin coğrafi özellikleri” konusunu, 3 katılımcının “ülkemizin beşeri coğrafyası”, 3 katılımcının da “farklı iklimler farklı yaşamlar” konularının öğretiminde güçlük yaşadıkları görülmektedir. Tablo 11 incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun “dünya’nın neresindeyiz?” Konusunun öğretiminde güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6. Sınıf dördüncü ünite olan bilim ve teknoloji hayatımızda ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 12. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6.sınıf dördüncü ünite olan bilim ve teknoloji hayatımızda ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 4: Bilim ve Teknoloji Hayatımızda	Katılımcı	f
1.Hayatımızdaki Sosyal Bilimler		
2.Bilim ve Teknolojide Değişim	K18, K19, K29	3
3. Bilimsel Çalışma Yapıyoruz	K6, K12, K17, K18, K19, K29	6
4. Emeğe Saygı Duyuyorum	K18, K27	2

Tablo 12’de 6 katılımcının “bilimsel çalışma yapıyoruz” konusunu, 3 katılımcının “bilim teknolojide değişim” konusunu, 2 katılımcının da “emeğe saygı duyuyorum” konusunu öğretiminde güçlük yaşadıkları görülmektedir. Katılımcılar “hayatımızdaki sosyal bilimler” konusunun öğretiminde herhangi bir güçlük yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 12 incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun “bilimsel çalışma yapıyoruz?” konusunun öğretiminde güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6. Sınıf beşinci ünite olan üretiyorum, tüketiyorum, bilinçliyim ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 13. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6.sınıf beşinci ünite olan üretiyorum, tüketiyorum, bilinçliyim ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 5: Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim	Katılımcı	f
1. Ülkemizin Kaynakları ve Ekonomik Faaliyetleri	K8, K11, K24	3
2. Kaynaklarımızı Doğru Kullanıyorum	K11	1
3. Yatırım ve Pazarlama	K18, K19, K23, K25, K30	5
4. Vergilerimiz Kazançlarımızdır	K19, K25	2
5. Nitelikli İnsan Gücü ve Gelişen Ekonomi	K18, K29	2
6. Mesleğimi Bilinçli Şekilde Seçiyorum		

Tablo 13’de 5 katılımcının “yatırım ve pazarlama” konusunu, 3 katılımcının “ülkemizin kaynakları ve ekonomik faaliyetler” konusunu, 2 katılımcının “vergilerimiz kazançlarımızdır” konusunu, 2 katılımcının “nitelikli insan gücü ve gelişen ekonomi”, 1 katılımcının da “kaynaklarımızı doğru kullanıyorum” konusunun öğretiminde güçlük yaşadıkları görülmektedir. Katılımcılar “mesleğimi bilinçli şekilde seçiyorum” konusunun öğretiminde herhangi bir güçlük yaşamadığı görülmektedir. Tablo 13 incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun “yatırım ve pazarlama?” konusunun öğretiminde güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6. Sınıf altıncı ünite olan yönetime katılıyorum ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 14. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6.sınıf altıncı ünite olan yönetime katılıyorum ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 6: Yönetime Katılıyorum	Katılımcı	f
1.Geçmişten Günümüze Yönetim Biçimleri	K3, K6, K8, K18, K19, K26, K27	7
2. Demokratik Devlet ve Organları	K3, K10, K18, K26, K27, K29	6
3. Karar Alma Sürecinde Ben De Varım	K29	1
4. Demokrasi Her Yerde	K3, K20	2
5. Haklarımız ve Sorumluluklarımız Güvencede		
6. Dünden Bugüne Türk Kadını	K20	1

Tablo 14’te 7 katılımcının “geçmişten günümüze yönetim biçimleri”, 6 katılımcının “demokratik devlet ve organları”, 2 katılımcının “demokrasi her yerde”, 1 katılımcının “karar alma sürecinde ben de varım”, 1 katılımcının da “dünden bu güne türk kadını” konularının öğretiminde güçlük yaşadıkları görülmektedir. Katılımcıların “haklarımız ve sorumluluklarımız güvencede” konusunun öğretiminde herhangi bir güçlük yaşamadıkları görülmektedir. Tablo 14 incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun “geçmişten günümüze yönetim biçimleri” ve “demokratik devlet ve organları” konularının öğretiminde güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6. Sınıf yedinci ünite olan uluslararası ilişkilerimiz ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 15. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6.sınıf yedinci ünite olan uluslararası ilişkilerimiz ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 7: Uluslararası İlişkilerimiz	Katılımcı	f
1. Millî Dış Politikamız	K18, K19, K20	3
2. Dış Alım, Dış Satım	K18, K20	2
3. Türkiye Beklenilendir		
4. Popüler Kültür ve Biz	K19, K20, K27	3

Tablo 15’te 3 katılımcının “milli dış politikamız”, 3 katılımcının “popüler kültür ve biz”, 2 katılımcının da “dış alım dış satım” konularının öğretiminde güçlük yaşadıkları görülmektedir. “türkiye beklenilendir” konusunun öğretiminde katılımcıların herhangi bir güçlük yaşamadıkları görülmektedir. Tablo 15 incelendiğinde katılımcıların daha çok “milli dış politikamız” ve “popüler kültür ve biz” konularının öğretiminde güçlük yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Sosyal bilgiler dersinde öğretmenlerin 7. Sınıf düzeyinde öğretiminde zorluk yaşadıkları konular tablolastırılarak gösterilmiştir.

Aşağıdaki tabloda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7. Sınıf birinci ünite olan iletişim ve insan ilişkileri ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 16. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7.sınıf birinci ünite olan iletişim ve insan ilişkileri ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 1: İletişim ve İnsan İlişkileri	Katılımcı	f
1. İletişim Kurarak Anlarız	K11, K23, K25	3
2. Olumlu İletişim, Mutlu Birey ve Toplum		
3. Medyanın Hayatımızdaki Yeri		
4. Özgürüm, Sorumluluklarımın Olduğu Yere Kadar	K3, K19	2

Tablo 16’da 3 katılımcının “iletişim kurarak anlarız”, 2 katılımcının da “özgürüm, sorumluluklarıımın olduğu yere kadar” konularının öğretiminde güçlük yaşadıkları görölmektedir. “olumlu iletişim, mutlu birey ve toplum” ve “medyanın hayatımızdaki yeri” konularının öğretiminde katılımcıların öğretimde herhangi bir zorluk yaşamadıkları görölmektedir. Tablo 16 incelendiğinde katılımcıların yedinci ünite “iletişim kurarak anlarız” ve “özgürüm, sorumluluklarıımın olduğu yere kadar” konularının öğretimlerinde güçlük yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Aşağıdaki tabloda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7. Sınıf ikinci ünite olan Türk tarihinde yolculuk ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 17. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7.sınıf ikinci ünite olan Türk tarihinde yolculuk ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 2: Türk Tarihinde Yolculuk	Katılımcı	f
1. Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu	K3, K8, K9, K11, K25, K26, K29, K29	8
2. Osmanlı Devleti’nin Fetih Siyaseti	K3, K8, K9, K10, K11, K15, K18, K22, K26, K28, K29	11
3. Avrupa’daki Gelişmeler ve Osmanlı Devleti’ne Etkileri	K3, K8, K9, K11, K18, K19, K26, K28, K29	9
4. Osmanlı Devleti’nde Islahat Hareketleri	K3, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K18, K19, K21, K22, K24, K25, K28, K29, K30	16
5. Seyyahların Gözüyle Osmanlı	K3, K8, K9, K11, K25, K28, K29	7

Tablo 17’de 16 katılımcının “osmanlı devletinin ıslahat hareketleri”, 11 katılımcının “osmanlı devletinin fetih siyaseti”, 9 katılımcının “avrupa’daki gelişmeler ve osmanlı devletine etkileri”, 8 katılımcının “osmanlı devletinin kuruluşu”, 7 katılımcının da “seyyahların gözü ile osmanlı” konularının öğretiminde güçlük yaşadıkları görölmektedir. Tablo 17 incelendiğinde katılımcıların çoğunlukla “osmanlı

devleti’nde ıslahat hareketleri” konusunun öğretiminde güçlük yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Aşağıdaki tabloda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7. sınıf üçüncü ünite olan ülkemizde nüfus ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 18. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7.sınıf üçüncü ünite olan ülkemizde nüfus ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 3: Ülkemizde Nüfus	Katılımcı	f
1. Yeryüzünde Yaşam	K11, K21	2
2. Nüfusumuz	K11, K19, K21	3
3. Nedenleriyle ve Sonuçlarıyla Göç	K11	1
4. Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü	K19	1

Tablo 18’de 3 katılımcının “nüfusumuz”, 2 katılımcının “yeryüzünde yaşam”, 1 katılımcının “nedenleriyle ve sonuçlarıyla göç”, 1 katılımcının da “yerleşme ve seyahat özgürlüğü” konularının öğretiminde güçlük yaşadıkları görülmektedir. Tablo 18 incelendiğinde katılımcıların daha çok “nüfusumuz” konusunun öğretiminde güçlük yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Aşağıdaki tabloda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7. sınıf dördüncü ünite olan zaman içinde bilim ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 19. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7.sınıf dördüncü ünite olan zaman içinde bilim ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 4: Zaman İçinde Bilim	Katılımcı	f
1. Geçmişten Günümüze Bilginin Serüveni	K25, K29	2
2. Türk-İslam Medeniyetinde Bilginler	K8, K17, K18, K23, K26, K28	6
3. Avrupa’daki Bilimsel Gelişmeler	K17, K18, K19, K28, K29	5
4.Özgür Düşüncenin Bilimsel Gelişmelere Katkısı	K19, K25	2

Tablo 19’da 6 katılımcının “türk-islam medeniyetinde bilginler”, 5 katılımcının “avrupa’daki bilimsel gelişmeler”, 2 katılımcının “geçmişten günümüze bilginin serüveni”, 2 katılımcının da “özgür düşüncenin bilimsel gelişime katkısı” konularının öğretiminde zorluk yaşadıkları görülmektedir. Tablo 19 incelendiğinde katılımcıların daha çok “türk-islam medeniyetinde bilginler” ve “avrupa’daki bilimsel gelişmeler” konularının öğretiminde güçlük yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Aşağıdaki tabloda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7. Sınıf beşinci ünite olan ekonomi ve sosyal hayat ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 20. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7.sınıf beşinci ünite olan ekonomi ve sosyal hayat ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 5: Ekonomi ve Sosyal Hayat	Katılımcı	f
1. Toprak Ana		
2. Geçmişten Günümüze Üretim Araçları	K23	1
3. Sosyal Hayatta Vakıfların Yeri	K3, K18, K28	3
4. Meslek Edindiren Kurumlar		
5. Yeni Meslekler		
6. Dijital Dünya	K18, K19	2

Tablo 20’de 3 katılımcının “sosyal hayatta vakıfların yeri”, 2 katılımcının “dijital dünya”, 1 katılımcının da “geçmişten günümüze üretim araçları” konularının öğretiminde güçlük yaşadıkları görülmektedir. “toprak ana”, “meslek edindiren kurumlar” ve “yeni meslekler” konularının öğretiminde katılımcıların herhangi bir güçlük yaşamadıkları görülmektedir. Tablo 20 incelendiğinde katılımcıların daha çok “sosyal hayatta vakıfların yeri” konusunun öğretiminde güçlük yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Aşağıdaki tabloda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7. Sınıf altıncı ünite olan yaşayan demokrasi ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 21. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7.sınıf altıncı ünite olan yaşayan demokrasi ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 6: Yaşayan Demokrasi	Katılımcı	f
1. Demokrasinin Serüveni	K3, K8, K18, K19, K22, K29	6
2. Atatürk ve Demokrasi		
3. Anayasa'dan Gelen Güç	K3, K10, K18, K19, K20, K26, K29	7
4. Daha Fazla Demokrasi	K19, K20	2

Tablo 21’de 7 katılımcının “anayasa’dan gelen güç”, 6 katılımcının “demokrasinin serüveni”, 2 katılımcının da “daha fazla demokrasi” konularının öğretiminde güçlük yaşadıkları görülmektedir. Katılımcılar “Atatürk ve demokrasi” konusunun öğretiminde herhangi bir güçlük yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 21 incelendiğinde katılımcıların daha çok “anayasa’dan gelen güç” ve “demokrasinin serüveni” konularının öğretiminde güçlük yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Aşağıdaki tabloda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7. Sınıf yedinci ünite olan ülkeler arası köprüler ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 22. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7.sınıf yedinci ünite olan ülkeler arası köprüler ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 7: Ülkeler Arası Köprüler	Katılımcı	f
1. Yurtta Barış, Dünyada Barış	K26	1
2. Biz De Varız		
3. Biz Konuksever Bir Milletiz		
4. Dünyayı Biz Kurtaracağız	K20	1

Tablo 22’de 1 katılımcının “yurtta barış, dünyada barış”, 1 katılımcının da “dünyayı biz kurtaracağız” konularının öğretiminde güçlük yaşadıkları görülmektedir. “biz de varız” konusu ile “biz konuksever bir milletiz” konusunun öğretiminde

katılımcılar güçlük yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Tablo 22 incelendiğinde katılımcıların yurttaki barış, dünyada barış ve dünyayı biz kurtaracağız konularının öğretiminde güçlük yaşadıkları anlaşılmaktadır.

İkinci Alt Probleme Yönelik Elde Edilen Bulgular

Katılımcılara sosyal bilgiler dersinin öğretiminde 5, 6 ve 7. Sınıf sosyal bilgiler dersinin öğretiminde güçlük yaşadıkları konulara ilişkin ünite bazlı görüşleri alındıktan sonra katılımcılara ikinci alt probleme ilişkin olarak sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde güçlük yaşadıkları konuların sebepleri sorulmuş ve alınan cevaplar belirli kodlar altında toplanmıştır.

2.Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bazı konularda güçlük yaşanmasının sebepleri nelerdir?

Aşağıda sosyal bilgiler öğretmenlerine yöneltilen sosyal bilgiler dersinin öğretiminde 5, 6 ve 7. Sınıf düzeyinde güçlük yaşanan konularının sebepleri nedir sorusundan alınan cevaplar benzer cevaplar üzerine kodlar halinde tablo şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 23.Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinin öğretiminde güçlük yaşamasının nedenleri.

Tema	Kodlar	Katılımcılar	f
Öğretmenlerin güçlük yaşamasının nedenleri	Öğretmenin teknolojiye ve yeniliklere uyum gösterememesi	k6, k12, k20, k26, k32	5
	Lisansta alınan teorik bilgi ile uygulamanın örtüşmemesi	k9, k11, k12, k14, k19, k28	6
	Öğretmenin derse hazırlıksız gitmesi	k1, k4, k9, k13, k14, k19, k20, k29	8
	Konuyu öğrenci düzeyine uygun aktaramaması	k1, k4, k5, k6, k7, k9, k13, k14, k15, k18, k23, k26, k30, k31, k34, k35	16
	Soyut konuları aktaramama ve somut materyal kullanmama	k2, k3, k4, k5, k6, k7, k8, k13, k15, k16, k17, k20, k21, k23, k32	15
	Öğretmenin motivasyon eksikliği	k1, k8, k27	3
	Öğrencinin önbilgilerini kontrol etmemesi	k2, k5, k7	3
	Öğrencinin ilgisini derse çekememesi	k1, k10, k13, k14, k25, k26, k27	7
	Öğretmenin yeterli donanımda olmaması	k11, k19, k24, k28, k31, k33, k36	7

Tablo 23’de sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde güçlük yaşanan konuların nedenleri neler olabilir sorusu üzerine alınan cevaplar dokuz kod altında toplanmıştır. Oluşturulan kodlar şu şekildedir: “Öğretmenin teknolojiye ve yeniliklere uyum gösterememesi”, “lisansta alınan teorik bilgi ile uygulamadaki bilginin örtüşmemesi”, “öğretmenin derse hazırlıksız gitmesi”, “konuyu öğrenci düzeyine uygun aktaramaması”, “soyut konuları aktaramama ve somut materyal kullanmama”, “öğretmenin motivasyon eksikliği”, “öğrencinin önbilgilerini kontrol etmemesi”, “öğrencinin ilgisini derse çekememesi”, “öğretmenin yeterli donanımda olmaması”.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinin öğretiminde güçlük yaşanan konulara neden olan sebeplere ilişkin 16 katılımcı öğretmenin “Konuyu öğrenci düzeyine uygun aktaramamasını”, 15 katılımcı öğretmenin “Soyut konuları aktaramama

ve somut materyal kullanmamasını”, 8 katılımcı öğretmenin “Öğretmenin derse hazırlıksız gitmesini”, 7 katılımcı öğretmenin “Öğrencinin ilgisini derse çekememesini”, 7 katılımcı “Öğretmenin yeterli donanımda olmamasını”, 6 katılımcı öğretmenin “Lisansta alınan teorik bilgi ile uygulamadaki bilginin örtüşmemesi”, 5 katılımcı “Öğretmenin teknolojiye ve yeniliklere uyum gösterememesini”, 3 katılımcı “Öğretmenin motivasyon eksikliğini”, 3 katılımcı da öğretmenin “Öğrencinin önbilgilerini kontrol etmemesini” konuların öğretiminde güçlüğü neden olan sebepler olarak sıralamışlardır.

Tablo 23 incelendiğinde katılımcıların çoğunluğu öğretmenin konuyu öğrenci düzeyine uygun aktaramama ve öğretmenin soyut konuları aktaramama ve somut materyal kullanmama durumundan dolayı konuların öğretiminde güçlük yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Katılımcıların görüşlerine göre oluşturan kodlardan “öğretmenin teknolojiye ve yeniliklere uyum göstermemesi” koduna ilişkin olarak K6 “*EBA’yı halen etkili şekilde kullanamayan öğretmenler var. Ya da akıllı tahtaların halen olmadığı ya da akıllı tahtaların çalışmadığı sınıflar var. İmkanların yetmediği ve hocaların akıllı tahtaları etkin kullanmadığı durumlarda aksaklıklar yaşanabilmektedir.*” şeklinde yorumda bulunmuştur. K20 “*Günümüzde bilgi sürekli değişiyor. Teknoloji ilerliyor. Öğretmen olarak gelişen ve değişen teknolojiye ayak uydurmalyız. EBA’yı daha etkili kullanabilir.*” şeklinde görüş bildirmiştir.

“Lisansta alınan teorik bilginin uygulamanın örtüşmemesi” koduna yönelik olarak K9 “*Eğitim fakültesinde aldığımız dersler ile sınıfa girdiğimiz zamanki uygulama çok farklı oluyor. Bilgi olarak yeterli olsak da bunu aktarırken sorun yaşıyoruz.*” şeklinde görüş bildirmiştir. K28 “*Üniversitede aldığımız dersler, formasyon, staj. Bunlar mesleğe başlayıp sınıfa girince sıfırlanıyor. Sudan çıkmış balık gibi oluyor öğretmen. Ne yapacağını bilmiyor. Bu da eğitime yansıyor. Zamanla tecrübe kazanıyoruz.*” şekline açıklamada bulunmuştur.

“Öğretmenin derse hazırlıksız gelmesi” koduna ilişkin olarak K1 “*Bazen yorgun olabiliyoruz. Bazen okul dışı hayatımızdaki sorunlar okula hazırlıksız gelmemize neden oluyor. Bu yüzden dersi anlatırken verimsiz oluyorum.*” şeklinde açıklamada bulunmuştur. K4’te bu temaya ilişkin olarak “*Aynı konuyu her şubede yada farklı senelerde aynı sınıf düzeyinde aynı şekilde anlatmamak gerekiyor. Her sınıfa her şubeye*

özel anlatım geliştirilmeli. Bir şubeye anlatılan ders stili diğer şube için etkili olmaz.” şeklinde görüşte bulunmuştur.

“Konuyu öğrenci düzeyine uygun aktaramaması” koduna ilişkin olarak K13 *“Özellikle tarih konularında konuyu öğrencinin seviyesine indirgeyememe ve ilgi çekici hale getirememe nedenlerinden dolayı sorun kaynaklanmaktadır”, K26 “Derse yıllık zaman yetersiz olduğu için konuları anlatırken hızlı ilerlemek durumunda kalıyoruz. Konuları öğrencinin anlayabileceği düzeyde anlatmaya çalışmak ya da konuyu her öğrencinin anlayabileceği şekilde sunmak için yeterli zamanımız bulunmuyor” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.*

“Soyut konuları aktaramama ve somut materyal kullanmama” koduna K14 *“Genelde öğretmenler sunuş yolu ile öğretim stratejisinin ve buna bağlı olarak anlatım tekniğini kullanmaktadır. Süre dikkate alındığında en iyi yöntem bu gibi görünse de soyut konuların öğretilmesinde yetersiz kalınmaktadır. Tartışma, örnek olay, somut materyal tasarlama, gibi öğrenciyi aktif edecek yöntemler süre yeterli olmadığı için kullanılamamaktadır. Düz anlatım tekniğini mecburen kullanmak zorunda kaldığımız için de somut konuları aktarmakta sorun yaşıyoruz. Okulun sosyo-ekonomik nedenlerinden dolayı da her okulda somut materyal maalesef bulunmamakta. Bu durumda öğretmenin bazen elini kolunu bağlamaktadır.”* Şeklinde yorumda bulunmuştur. Yine K23 de *“kazanımların pekiştirilmesi ve soyut konuların anlatılmasında ders kitapları bize maalesef kılavuzluk edemiyor. Bu nedenle soyut konuların somutlaştırılmasında aksaklıklar yaşanılıyor. Öğretmen yaratıcılığını kullanarak soyut konuları öğrenciye aktarabilir yada materyal tasarlayıp bunu sınıfta kullanabilir.”* şeklinde yorumda bulunmuştur.

“Öğretmenin motivasyon eksikliği” koduna ilişkin olarak K8 *“Bazen idare ile yaşadığımız sorunlar motivasyonumuzu düşürüyor. Sınıfın yapısı da motivasyonumu etkiliyor. Disiplinsiz, olumlu ders iklimini sağlayamadığım sınıflarda motivasyonum düşüyor. Dersi anlatırken etkisiz ve verimsiz oluyorum.”* şeklinde açıklamada bulunmuştur.

“Öğrencilerin ön bilgilerini kontrol etmemesi” koduna ilişkin olarak K2 *“Sosyal bilgiler dersinin ders saati yetersiz olduğu için sınıfa girdiğimde yeni konuya başlamak zorunda kalıyorum çünkü yıllık planı yetiştirmem gerekiyor. Geçmiş konuları tekrar*

etme zamanı olmuyor, öğrencilerin önceki öğrenmelerini harekete geçiremiyorum. Öğretimde sorunlar yaşanabiliyor.” şeklinde görüş bildirmiştir.

“Öğretmenin yeterli donanımına sahip olmaması” koduna ilişkin olarak K19 “Ben bilgiden ziyade bilginin aktarılmasının önemli olduğunu düşünüyorum. Dersi nasıl anlatılacağı bilinmeli. Öğretmen bu konuda donanımlı olmalıdır. Bilgiden daha çok bilgiyi nasıl aktaracağını bilmelidir. Bu sayede konuların öğretimindeki daha avantaj sağlanabilir.” şeklinde açıklama yapmıştır. K31 de bu koda yönelik olarak “Öğretmenlerin yeterli yöntem, teknik ve öğretim stratejilerine hakim olmaması, kendini ders anlatım açısından geliştirmemesi öğretmenin ders anlatımını, dersin öğretimini düşürecektir.” şeklinde açıklama yapmıştır.

Üçüncü Alt Probleme Yönelik Elde Edilen Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden sosyal bilgiler dersinde öğretimde güçlük yaşadıkları konular ve bu konuların öğretiminde güçlük yaşanmasının nedenlerine ilişkin görüşlerini aldıktan sonra sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin hangi ünitelerde hangi konuları öğrenmekte güçlük yaşadıklarına dair sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden sosyal bilgiler dersinde 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerin hangi konuların öğreniminde güçlük yaşadıklarına ilişkin bulgular tablolştırılmıştır.

3) Sosyal bilgiler dersinde öğrenciler için hangi konuların öğrenilmesi zordur?

Sosyal bilgiler dersinde 5. Sınıf öğrencileri hangi konuların öğrenilmesinde güçlük yaşamaktadırlar?

Aşağıdaki tabloda 5. Sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 5. Sınıf birinci ünite olan bir bütünün parçasıyız ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 24. Öğrencilerin 5. Sınıf bir bütünün parçasıyız ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 1: Bir Bütünün Parçasıyız	Katılımcılar	f
1. Etkin Bir Vatandaşım	K8, K18, K19	3
2. Olayların Çok Boyutluluğu	K12, K18	2
3. Rollerimiz, Haklarımız ve Sorumluluklarımız Var	K3, K27, K28	3
4. Haklarımla Varım	K27	1

Tablo 24’de 3 katılımcı “etkin bir vatandaşım” konusunun, 3 katılımcı “rollerimiz ve sorumluluklarımız var” konusunun, 2 katılımcı “olayların çok boyutluluğu” konusunun, 1 katılımcı da “haklarım var” konusunun öğrenciler tarafından öğrenilmekte güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 24 incelendiğinde en çok etkin bir vatandaşım konusunun ve rollerimiz, haklarımız ve sorumluluklarımız var konusunun öğrenciler tarafından öğrenilmekte güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 5. Sınıf ikinci ünite olan geçmişe yolculuk ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 25. Öğrencilerin 5. sınıf geçmişe yolculuk ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 2: Geçmişe Yolculuk	Katılımcılar	f
1.Uygarlıkları Tanıyoruz	K1, K6, K8, K10, K11, K12, K14, K15, K16, K17, K18, K21, K22, K24, K25, K26, K29	17
2. Ülkemizin Güzellikleri	K1, K11	2
3. Zengin Kültürümüz	K11, K26	2
4. Ortak Değerlerimiz	K11	1
5. Geçmişten Günümüze Kültürümüz	K11, K19	2

Tablo 25’te 17 katılımcı “uygarlıkları tanıyoruz” konusunu, 2 katılımcı “ülkemizin güzellikleri”, 2 katılımcı “zengin kültürümüz”, 2 katılımcı “geçmişten günümüzü kültürümüz”, 1 katılımcı da “ortak değerlerimiz” konularının öğrenciler tarafından öğrenilmekte güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 25 incelendiğinde öğrencilerin daha çok uygarlıkları tanıyoruz konusunu öğrenmekte güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda 5. Sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 5. Sınıf üçüncü ünite olan insan ve çevre ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 26. Öğrencilerin 5. Sınıf insan ve çevre ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 3: İnsan ve Çevre	Katılımcılar	f
1. Haritalar Ne Diyor?	K1, K3, K4, K6, K11, K12, K15, K18, K20, K21, K22, K23, K24, K25, K26, K28, K29, K30	18
2. İklimin Yaşamımıza Etkisi	K1, K11, K28	3
3. Nüfus ve Yerleşme	K11, K19, K26	3
4. Neden Oldu?		
5. Doğal Afetler ve Etkileri		

Tablo 26’ya baktığımızda 18 katılımcı “haritalar ne diyor” konusunun, 3 katılımcı “iklimin yaşamımıza etkisi” konusu, 3 katılımcı “nüfus ve yerleşme” konusunun öğrenciler tarafından öğrenilmekte zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. “Neden oldu” ve “doğal afetler ve etkileri” konularında katılımcılar öğrencilerin herhangi bir öğrenim zorluğu yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Tablo 26 incelendiğinde öğrencilerin daha çok haritalar ne diyor? konusunun öğreniminde güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda 5. Sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 5. Sınıf dördüncü ünite olan yaşamımızda bilim ve teknoloji ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 27. Öğrencilerin 5. Sınıf yaşamımızda bilim ve teknoloji ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 4: Yaşamımızda Bilim ve Teknoloji	Katılımcı	f
1. Teknolojinin Toplum Üzerindeki Etkisi		
2. Cebimizdeki Kütüphane		
3. Önce Güvenlik	K19, K20	2
4. Bilim İnsanları ve Ortak Özellikleri	K13, K20, K29	3
5. Araştırmacı Çocuklar	K5, K6, K12, K18, K19, K20, K29	7

Tablo 27’ye baktığımızda 7 katılımcı “araştırmacı çocuklar” konusunun, 3 katılımcı “bilim insanları ve ortak özellikleri” konusunun, 2 katılımcı da “önce güvenlik” konusunun öğrenciler tarafından öğrenilmekte güçlük yaşadıkları belirlenmiştir. Katılımcılar “teknolojinin toplum üzerindeki etkisi” ve “cebimizdeki kütüphane” konularının öğrenciler tarafından öğrenilmesinde herhangi bir güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 27 incelendiğinde öğrencilerin daha çok araştırmacı çocuklar konusunu öğrenmekte güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 5. sınıf beşinci ünite olan ekonomi ve insan yaşamı ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 28. Öğrencilerin 5. Sınıf ekonomi ve insan yaşamı ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 5: Ekonomi ve İnsan Yaşamı	Katılımcı	f
1.Yaşadığımız Yer ve Çevremizdeki Ekonomik Faaliyetler	K1, K11, K14, K26, K29	5
2. Çevremizdeki Meslekler	K11	1
3. Ekonomik Faaliyetler ve Sosyal Hayat	K29	1
4. Üretimin Serüveni ve Tüketim	K14, K25	2
5. Yeni Fikirler Geliştiriyoruz	K12, K18, K19, K28	4
6. Bilinçli Tüketici	K12, K19	2

Tablo 28’ baktığımızda 5 katılımcı “yaşadığımız yer ve çevremizdeki ekonomik faaliyetler” konusunun, 4 katılımcı “yeni fikirler geliştiriyoruz” konusunun, 2 katılımcı “üretim serüveni ve tüketim” konusunun, 2 katılımcı “bilinçli tüketici” konusunun 1 katılımcı “çevremizdeki meslekler” konusunun, 1 katılımcı da “ekonomik faaliyetler ve sosyal hayat” konusunun öğrenciler tarafından öğreniminde güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 28 incelendiğinde öğrencilerin daha çok yaşadığımız yer ve çevremizdeki ekonomik faaliyetler konusunun öğreniminde güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 5. sınıf altıncı ünite olan etkin ve sorumluyum ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 29. Öğrencilerin 5. sınıf etkin ve sorumluyum ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 6: Etkin ve Sorumluyum	Katılımcı	f
1. Topluma Hizmet Edenler	K19, K25, K28, K29	4
2. Yaşadığımız Yerde Yönetim	K3, K4, K6, K14, K18, K23, K24, K25, K26, K29	10
3. Temel Haklarımız	K26, K28	2
4. Bizi Biz Yapan Semboller	K12, K19, K23	3

Tablo 29’a baktığımızda 10 katılımcı “yaşadığımız yerde yönetim”, 4 katılımcı “topluma hizmet edenler” konusunun, 3 katılımcı “bizi biz yapan semboller” konusunun, 2 katılımcı “temel haklarımız” konusunun öğrenciler tarafından öğreniminde güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 29 incelendiğinde öğrencilerin daha çok yaşadığımız yerde yönetim konusunun öğreniminde güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 5. sınıf yedinci ünite olan bu dünya hepimizin ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 30. Öğrencilerin 5. sınıf bu dünya hepimizin ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 7: Bu Dünya Hepimizin	Katılımcı	f
1. Ekonomiye Katkımız	K8, K26	2
2. İletişim ve Ulaşımın Ticarete Etkisi	K18, K19, K20	3
3. Barışa Giden Yolculuk	K20	1
4. Geçmişten Geleceğe Armağan: Ortak Miras		

Tablo 30’a baktığımızda 3 katılımcı “iletişim ve ulaşımın ticarete etkisi” konusunun, 2 katılımcı “ekonomiye katkımız” konusunun, 1 katılımcı “barışa giden yolculuk” konusunun öğrenciler tarafından öğrenilmekte güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar “Geçmişten geleceğe armağan: Ortak miras” konusunun öğreniminde öğrenciler tarafından herhangi bir güçlük yaşamadıkları belirtilmiştir. Tablo 30 incelendiğinde öğrencilerin daha çok iletişim ve ulaşımın ticarete etkisi konusunun öğreniminde zorlandıkları görülmektedir.

Sosyal bilgiler dersinde 6. sınıf öğrencileri hangi konuların öğrenilmesinde güçlük yaşamaktadırlar?

Aşağıdaki tabloda 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 6. sınıf birinci ünite olan biz ve değerlerimiz ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 31. Öğrencilerin 6. sınıf biz ve değerlerimiz ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 1: Biz ve Değerlerimiz	Katılımcılar	f
1.Toplumdaki Rollerim	K23, K27, K28	3
2. Bizi “Biz” Yapanlar	K27	1
3. Kır Çiçekleri Gibiyiz Rengârenk		
4. Bir Elin Nesi Var İki Elin Sesi Var		
5. Hak, Özgürlük, Sorumluluk	K3, K8, K19, K26	4

Tablo 31’de 4 katılımcı “hak, özgürlük ve sorumluluk” konusunun, 3 katılımcı “toplumdaki rollerim” konusunun 1 katılımcı da “bizi “biz” yapanlar” konularının öğrenciler tarafından öğrenilmekte zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. “Kır çiçekleri gibiyiz rengarenk” ve “bir elin nesi var iki elin sesi var” konuların öğreniminde ise katılımcılar öğrencilerin herhangi zorluk yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 31 incelendiğinde öğrencilerin daha çok hak, özgürlük, sorumluluk konularının öğreniminde güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 6. sınıf ikinci ünite olan tarihe yolculuk ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 32. Öğrencilerin 6. sınıf tarihe yolculuk ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 2: Tarihe Yolculuk	Katılımcılar	f
1. Türklerin Anayurdu Orta Asya	K1, K6, K8, K10, K11, K12, K16, K18, K19, K21, K22, K23, K24, K25, K26, K29	16
2. İslamiyet'in Doğuşu	K1, K11, K19, K21, K23, K24, K26, K28, K29	9
3. Türkler İslamiyet İle Tanışıyor	K1, K11, K13, K16, K21, K24, K26, K29	8
4. Yeni Yurt Anadolu	K1, K8, K11, K13, K18, K19, K21, K23, K24, K25, K26, K29	12
5. Tarihî Yollar	K1, K11, K18, K21, K29	5

Tablo 32’de 16 katılımcı “Türklerin anayurdu orta asya” konusunun, 12 katılımcı “yeni yurt anadolu” konusunun, 9 katılımcı “islamiyet’in doğuşu”, 8 katılımcı “Türkler islamiyet ile tanışıyor” konusunun, 5 katılımcı da “tarihi yollar” konusunun öğrenciler tarafından öğrenilmekte zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 32’yi incelediğimizde öğrencilerin daha çok Türklerin anayurdu orta asya konusunun öğreniminde güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 6. sınıf üçüncü ünite olan yeryüzünde yaşam ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 33. Öğrencilerin 6. sınıf yeryüzünde yaşam ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 3: Yeryüzünde Yaşam	Katılımcı	f
1.Dünya'nın Neresindeyiz?	K1, K3, K4, K7, K8, K11, K12, K13, K14, K15, K17, K18, K25, K26	14
2. Ülkemizin Coğrafi Özellikleri	K1, K11, K13, K19, K26, K29	6
3. Ülkemizin Beşerî Coğrafyası	K1, K5, K11, K26	4
4. Farklı İklimler Farklı Yaşamlar	K1, K11, K18	3

Tablo 33'te 14 katılımcı "dünya'nın neresindeyiz" konusunun, 6 katılımcı "ülkemizin coğrafi özellikleri" konusunun, 4 katılımcı "ülkemizin beşeri coğrafyası", 3 katılımcı "farklı iklimler farklı yaşamlar" konusunun öğrenciler tarafından öğrenilmekte zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 33'ü incelediğimizde öğrencilerin daha çok dünyanın neresindeyiz? konusunun öğreniminde güçlük yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Aşağıdaki tabloda 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 6. sınıf dördüncü ünite olan bilim ve teknoloji hayatımızda ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 34. Öğrencilerin 6. sınıf bilim ve teknoloji hayatımızda ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 4: Bilim ve Teknoloji Hayatımızda	Katılımcı	f
1.Hayatımızdaki Sosyal Bilimler	K12	1
2.Bilim ve Teknolojide Değişim	K19, K29	2
3. Bilimsel Çalışma Yapıyoruz	K12, K18, K19, K29	4
4. Emeğe Saygı Duyuyorum	K18	1

Tablo 34'te 4 katılımcı "bilimsel çalışma yapıyoruz", 2 katılımcı "bilim ve teknolojiye değişim", 1 katılımcı "hayatımızdaki sosyal bilimler" ve 1 katılımcı da

“emeğe saygı duyuyorum” konusunun öğrenciler tarafından öğrenilmekte zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 34’ü incelediğimizde öğrencilerin daha çok bilimsel çalışma yapıyoruz konusunun öğretiminde güçlük yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Aşağıdaki tabloda 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 6. sınıf beşinci ünite olan üretiyorum, tüketiyorum, bilinçliyim ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 35. Öğrencilerin 6. sınıf üretiyorum, tüketiyorum, bilinçliyim ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 5: Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim	Katılımcı	f
1. Ülkemizin Kaynakları ve Ekonomik Faaliyetleri	K1, K11, K14, K29	4
2. Kaynaklarımızı Doğru Kullanıyorum	K1, K11, K12, K18	4
3. Yatırım ve Pazarlama	K18, K19	2
4. Vergilerimiz Kazançlarımızdır	K19	1
5. Nitelikli İnsan Gücü ve Gelişen Ekonomi	K18, K29	2
6. Mesleğimi Bilinçli Şekilde Seçiyorum	K12	1

Tablo 35’te 4 katılımcı “ülkemizin kaynakları ve ekonomik faaliyetleri”, 4 katılımcı “kaynaklarımızı doğru kullanıyorum”, 2 katılımcı “yatırım ve pazarlama”, 2 katılımcı nitelikli insan gücü ve gelişen ekonomi”, 1 katılımcı “vergilerimiz kazançlarımızdır”, 1 katılımcı da “mesleğimi bilinçli şekilde seçiyorum” konularının öğrenciler tarafından öğrenilmekte güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Aşağıdaki tabloda 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 6. sınıf altıncı ünite olan yönetime katılıyorum ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 36. Öğrencilerin 6. sınıf yönetime katılıyorum ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 6: Yönetime Katılıyorum	Katılımcı	f
1.Geçmişten Günümüze Yönetim Biçimleri	K3,K6,K8,K18,K19,K22, K26,K29	8
2. Demokratik Devlet ve Organları	K3,K6,K8,K12,K18,K19, K26, K29	8
3. Karar Alma Sürecinde Ben De Varım	K12, K29	2
4. Demokrasi Her Yerde	K3, K19, K29	3
5. Haklarımız ve Sorumluluklarımız Güvencede	K18	1
6. Dünden Bugüne Türk Kadını	K12	1

Tablo 36’da 8 katılımcı “geçmişten günümüze yönetim biçimleri” konusunun, 8 katılımcı “demokratik devlet ve organları” konusunun, 3 katılımcı “demokrasi her yerde” konusunun, 2 katılımcı “karar alma sürecinde ben de varım” konusunun, 1 katılımcı “haklarımız ve sorumluluklarımız güvencede” konusunun, 1 katılımcı da “dünden bu güne Türk kadını” konusunun öğrenciler tarafından öğrenilmekte zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 36’yı incelediğimizde öğrencilerin geçmişten günümüze yönetim biçimleri ve demoktatik devlet organları konularının öğreniminde güçlük yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Aşağıdaki tabloda 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 6. sınıf yedinci ünite olan uluslararası ilişkilerimiz ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 37. Öğrencilerin 6. sınıf uluslararası ilişkilerimiz ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 7: Uluslararası İlişkilerimiz	Katılımcı	f
1. Millî Dış Politikamız	K8, K18, K19, K20	4
2. Dış Alım, Dış Satım	K18	1
3. Türkiye Beklenilendir	K20	1
4. Popüler Kültür ve Biz	K19, K20	2

Tablo 37’de 4 katılımcı “milli dış politikamız”, 2 katılımcı “popüler kültür ve biz”, 1 katılımcı “Türkiye beklenilendir”, 1 katılımcı da “dış alım, dış satım” konularının öğrenciler tarafından öğrenilmekte zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 37’yi incelediğimizde öğrencilerin çoğunlukla milli dış politikamız konusunun öğrenciler tarafından öğrenilmekte güçlük yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Sosyal bilgiler dersinde 7. Sınıf öğrencileri hangi konuların öğrenilmesinde güçlük yaşamaktadırlar?

Aşağıdaki tabloda 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 7. sınıf birinci ünite olan iletişim ve insan ilişkileri ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 38. Öğrencilerin 7. sınıf iletişim ve insan ilişkileri ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 1: İletişim ve İnsan İlişkileri	Katılımcı	f
1. İletişim Kurarak Anlarız		
2. Olumlu İletişim, Mutlu Birey ve Toplum	K25	1
3. Medyanın Hayatımızdaki Yeri		
4. Özgürüm, Sorumluluklarımın Olduğu Yere Kadar	K3, K8, K19	3

Tablo 38’de 3 katılımcı “özgürüm, sorumluluklarımın olduğu yere kadar” konusunun, 1 katılımcı da “olumlu iletişim, mutlu birey ve toplum” konusunun öğrenciler tarafından öğrenilmekte zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. katılımcılar öğrencilerin iletişim kurarak anlaşırız konusunun ve medyanın hayatımızdaki yeri konusunun öğreniminde öğrencilerin herhangi bir güçlük yaşamadıklarını belirtmiştir. Tablo 38’i incelediğimizde öğrencilerin çoğunluklar özgürüm, sorumluluklarımın olduğu yere kadar konusunun öğreniminde güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 7. sınıf ikinci ünite olan Türk tarihinde yolculuk ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 39. Öğrencilerin 7. sınıf Türk tarihinde yolculuk ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 2: Türk Tarihinde Yolculuk	Katılımcı	f
1. Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu	K3,K8,K10,K11,K18, K23, K24, K26	8
2. Osmanlı Devleti’nin Fetih Siyaseti	K3, K7, K8, K10, K11, K15, K18, K22, K23, K24, K26	11
3. Avrupa’daki Gelişmeler ve Osmanlı Devleti’ne Etkileri	K3, K8, K11, K13, K18, K19, K21, K23, K24	9
4. Osmanlı Devleti’nde Islahat Hareketleri	K3, K8, K10, K11, K12, K13, K14, K18, K19, K22, K23, K24, K25, K28	14
5. Seyyahların Gözüyle Osmanlı	K11, K18, K21, K23, K25, K28	6

Tablo 39’da 14 katılımcı “Osmanlı Devleti’nde ıslahat hareketleri” konusunu, 11 katılımcı “Osmanlı Devleti’nin fetih siyaseti” konusunu, 9 katılımcı “Avrupa’daki gelişmeler ve Osmanlı Devleti’ne etkileri” konusunu, 8 katılımcı “Osmanlı Devleti’nin kuruluşu” konusunu, 6 katılımcı da “seyyahların gözü ile Osmanlı” konusunun öğrenciler tarafından öğrenilmekte güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 39’u

incelediğimizde katılımcıların çoğu Osmanlı devletindeki ıslahat hareketleri konusunun öğrenciler tarafından öğrenilmekte güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Aşağıdaki tabloda 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 7. sınıf üçüncü ünite olan ülkemizde nüfus ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 40. Öğrencilerin 7. sınıf ülkemizde nüfus ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 3: Ülkemizde Nüfus	Katılımcı	f
1. Yeryüzünde Yaşam	K8, K11	2
2. Nüfusumuz	K11, K19, K26	3
3. Nedenleriyle ve Sonuçlarıyla Göç		
4. Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü		

Tablo 40’da 3 katılımcı “nüfusumuz” konusunu, 2 katılımcı da “yeryüzünde yaşam” konusunun öğrenciler tarafından öğrenilmekte zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. “Nedenleri ve sonuçlarıyla göç” ve “yerleşme ve seyahat özgürlüğü” konularının öğreniminde öğrencilerin herhangi bir zorluk yaşamadıkları tespit edilmiştir. Tablo 40’ı incelediğimizde katılımcılar öğrencilerin ülkemizde nüfus ünitesinde yeryüzünde yaşam ve nüfusumuz konularının öğreniminde güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Aşağıdaki tabloda 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 7. sınıf dördüncü ünite olan zaman içinde bilim ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 41. Öğrencilerin 7. sınıf zaman içinde bilim ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 4: Zaman İçinde Bilim	Katılımcı	f
1. Geçmişten Günümüze Bilginin Serüveni	K8, K17, K18, K23, K25, K28	6
2. Türk-İslam Medeniyetinde Bilginler	K8, K12, K18, K23, K26, K28	6
3. Avrupa'daki Bilimsel Gelişmeler	K18, K19, K23	3
4.Özgür Düşüncenin Bilimsel Gelişmelere Katkısı	K19	1

Tablo 41’de 6 katılımcı “geçmişten günümüze bilgi serüveni”, 6 katılımcı “Türk-İslam medeniyetinde bilgiler”, 3 katılımcı “Avrupa’daki bilimsel gelişmeler”, 1 katılımcı da “özgür düşüncenin bilimsel gelişime katkısı” konularının öğrenciler tarafından öğrenilmekte zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 41’i incelediğimizde katılımcılar öğrencilerin geçmişten günümüze bilgi serüveni ve Türk-İslam medeniyetinde bilginler konularının öğreniminde güçlük yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Aşağıdaki tabloda 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 7. sınıf beşinci ünite olan ekonomi ve sosyal hayat ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 42. Öğrencilerin 7. sınıf ekonomi ve sosyal hayat ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 5: Ekonomi ve Sosyal Hayat	Katılımcı	f
1. Toprak Ana	K23	1
2. Geçmişten Günümüze Üretim Araçları	K8	1
3. Sosyal Hayatta Vakıfların Yeri	K3, K18, K28	3
4. Meslek Edindiren Kurumlar	K12, K28	2
5. Yeni Meslekler	K12	1
6. Dijital Dünya	K19	1

Tablo 42’de 3 katılımcı “sosyal hayatta vakıfların yeri”, 2 katılımcı “meslek edindiren kurumlar”, birer katılımcı “toprak ana, geçmişten günümüze üretim araçları, yeni meslekler, dijital dünya” konularının öğrenciler tarafından öğrenilmekte zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 42’yi incelediğimizde katılımcılar öğrencilerin daha çok sosyal hayatta vakıfların yer konusunun öğreniminde güçlük yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Aşağıdaki tabloda 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 7. sınıf altıncı ünite olan yaşayan demokrasi ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 43. Öğrencilerin 7. sınıf yaşayan demokrasi ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 6: Yaşayan Demokrasi	Katılımcı	f
1. Demokrasinin Serüveni	K3, K8, K18, K22, K27	5
2. Atatürk ve Demokrasi		
3. Anayasa’dan Gelen Güç	K3, K18, K20, K26, K27	5
4. Daha Fazla Demokrasi	K3, K20	2

Tablo 43’te 5 katılımcı “demokrasinin gelişimi” konusunun, 5 katılımcı “Anayasa’dan gelen güç” konusunun, 2 katılımcı “daha fazla demokrasi” konusunun öğrenciler tarafından öğrenilmekte zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar “Atatürk ve demokrasi” konusunun öğreniminde öğrencilerin güçlük yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 43’ü incelediğimizde öğrencilerin daha çok demokrasi serüveni ve anayasa’dan gelen güç konusunun öğreniminde güçlük yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

Aşağıdaki tabloda 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi 7. sınıf yedinci ünite olan ülkeler arası köprüler ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular gösterilmiştir.

Tablo 44. Öğrencilerin 7. sınıf ülkeler arası köprüler ünitesinin öğreniminde güçlük yaşadıkları konular

Ünite 7: Ülkeler Arası Köprüler	Katılımcı	f
1. Yurtta Barış, Dünyada Barış	K18	1
2. Biz De Varız	K20	1
3. Biz Konuksever Bir Milletiz	K20	1
4. Dünyayı Biz Kurtaracağız	K19, K20	2

Tablo 44’te birer katılımcı “yurtta barış, dünyada barış”, “biz de varız”, “biz konuksever bir milletiz” konularının öğreniminde 2 katılımcı da “dünyayı biz kurtaracağız” konusunun öğreniminde öğrencilerin güçlük yaşadıkları ifade etmişlerdir.

Dördüncü Alt Probleme Yönelik Elde Edilen Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden 5, 6 ve 7. Sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde öğrenmekte güçlük yaşadıkları konular hakkında ünite bazlı görüşlerini aldıktan sonra öğretmenlerden dördüncü alt probleme ilişkin öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde öğrenmekte güçlük yaşadıkları konuların sebeplerine ilişkin sorular yöneltilmiştir. Öğrencilerin konuların öğreniminde yaşadıkları güçlüklerin nedenleri öğrenci kaynaklı, yöntem-teknik, materyal kaynaklı ve program kaynaklı nedenler olarak sınıflandırılmıştır alınan cevaplar kodlar halinde toplanıp tablo haline getirilmiştir.

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersi konularında öğrenme zorluğu yaşamasının sebepleri nelerdir?

Tablo 45. Öğrenci kaynaklı nedenler.

Temalar	Kodlar	Katılımcı	f
Öğrenci kaynaklı nedenler	Öğrencinin konuları düzenli tekrar etmemeleri	k1, k3, k5, k7, k9, k10, k11, k16, k34, k35	10
	Öğrencilerin derse hazırlıksız gelmeleri	k1, k6, k14, k16, k18, k19, k20, k21, k22, k23, k26, k27, k31	13
	Öğrencinin ön bilgi ve hazır bulunuşluk eksikliği	k1, k2, k3, k4, k5, k7, k8, k9, k11, k15, k17, k18, k19, k20, k21, k23, k24, k25, k26, k27, k29, k30, k32, k33, k34, k36	26
	Öğrencinin derse ilgisiz ve önyargılı olmaları(dersi içselleştirememesi)	k2, k3, k5, k6, k8, k11, k12, k13, k16, k18, k20, k21, k23, k24, k26, k27, k28, k30, k31, k33, k34	21
	Öğrencinin konular arasında ilişki kuramaması	k12, k22	2
	Dersin öğrenci ve velilerce önemsiz görülmesi	k1, k11, k13, k14, k16, k22	6

Tablo 45’te katılımcıların sosyal bilgiler dersinin öğretimi ve öğreniminde yaşanan güçlüklerin öğrenci kaynaklı nedenleri neler olabilir sorusuna verilen cevaplar 6 kod altında toplanmıştır. Oluşturulan kodlar şu şekildedir: “Öğrencinin konuları düzenli tekrar etmemeleri”, “Öğrencilerin derse hazırlıksız gelmeleri”, “Öğrencinin ön bilgi ve hazır bulunuşluk eksikliği”, “Öğrencinin derse ilgisiz ve önyargılı olmaları (dersi içselleştirememesi)”, “Öğrencinin konular arasında ilişki kuramaması”, “Dersin öğrenci ve velilerce önemsiz görülmesi”. Katılımcıların verdiği cevaplar kodlara ayrıldığında sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin öğrenimde sorun yaşamasının nedenleri arasında en büyük payı (26) öğrencinin ön bilgi ve hazır bulunuşluk eksikliği almaktadır. Yine 21 katılımcı öğrencinin derse ilgisiz ve önyargılı olmalarını (dersi içselleştirememesi), 13 katılımcı öğrencilerin derse hazırlıksız gelmelerini, 10 katılımcı öğrencinin konuları düzenli tekrar etmemelerini, 6 katılımcı dersin öğrenci ve velilerce önemsiz görülmesini ve 2 katılımcı da öğrencinin konular arasında ilişki kuramamasını öğrencilerin sosyal bilgiler dersinin öğreniminde sorun yaşama nedenleri olarak görmüşlerdir.

Öğrencinin konuları düzenli tekrar etmemeleri koduna yönelik olarak K10 “*Ders ezbere dayanan bir ders sürekli tekrar gerekiyor. Bizler bile bazen unutma yaşıyoruz. Öğrenciler dersi düzenli olarak tekrar etmedikleri için unutuyorlar. Sadece yazılı yapacağım zaman ezberleyip sınava giriyorlar. Sonra da bilgiyi unutuyor.*” şeklinde görüşte bulunmuştur. K16 “*Sosyal bilgiler bilgi yükü ağır ezbere dayalı bir ders. Başarılı olabilmek, kalıcılığı sağlayabilmek için konuların bol bol tekrar edilmesi gerekiyor.*” şeklinde görüş bildirmiştir. K35 de “*Dersin öğrenimindeki sorunları en aza indirmek için öğrenciler okulda dersi işledikten sonra sık sık konu tekrarı yapmalı.*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğrencilerin derse hazırlıksız gelmeleri koduna yönelik olarak katılımcılardan K3 “*Öğrenci derse hazırlıksız geliyor. Geçmiş haftalarda işlediğim konuları tekrar etmediği için konuyu unutuyor. Yeni konuyu işlerken de önbilgisi zayıf oluyor. Bu da derste öğrencilerin derse karşı isteksiz olmalarına neden oluyor.*” şeklinde açıklamada bulunmuştur. K16 da “*Öğrenci verilen ödevleri yapmadan okula geliyor. Verdiğim materyal ödevlerini ya da araştırmaları yapmıyor. Derse kitaplarını etkinlik defterini getirmiyor*” şeklinde görüşte bulunmuştur. K21 de bu konuda “*Öğrenci üstüne düşen sorumluluğu yerine getirmiyor. Hazırlıksız okulda geliyor. Ödevini yapmıyor. Dersi dinlemiyor.*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğrencinin önbilgi ve hazırbulunuşluk eksikliği koduna yönelik olarak K15 “*Öğrenci derse karşı ilgili olmadığı için dersi dinlemiyor. Kelime dağarcığının zayıf olması, 5. sınıflarda uyarlıklar konusuna yabancı olmaları, bilgi eksikliği yaşamaları öğrencinin derse olan hazırbulunuşluğunu olumsuz etkiliyor.*” şeklinde görüşte bulunmuştur. K18 “*Sosyal bilgiler dersinde çok fazla soyut konu var. EBA dışında çok fazla materyal kullanamıyoruz. Konuların soyut olmasından dolayı da öğrencilerin derse karşı tutumları değişiyor. Hazırbulunuşlukları düşüyor. Derse karşı ilgisizleşiyorlar.*” şeklinde görüşte bulunmuştur. K23 “*Derste dünyanın şekli ve hareketleri gibi soyut konularda öğrencinin hazırbulunuşluğu düşük oluyor. Somutlaştıramadan hayal edemiyorlar. Bu durum da öğrencinin derse olan ilgisini azaltıyor.*” şeklinde görüşte bulunmuştur.

Öğrencinin derse ilgisiz ve önyargılı olmaları(dersi içselleştirememesi) koduna yönelik olarak K2 “*Sosyal bilgiler dersi soyut kavramlar içerdiği için öğrenciler derse karşı isteksiz oluyor.*” şeklinde, K5 “*Öğrenci dersin tamamen ezber ve anlaması zor bir*

ders olduğunu düşündüğü için dersi sevmiyor.” şeklinde yorumda bulunmuştur. K33 “Öğrenci dersin soyut konular içermesi, dersi anlamakta zorlanması, ezber konuların olmasından ve girecekleri LGS sınavında diğer branşlara göre önemsiz olduğunu düşündüğü için derse ilgisiz davranıyor. Katılım sağlamıyor.” Şeklinde görüşünü bildirmiştir.

Öğrencinin konular arasında ilişki kuramaması koduna ilişkin olarak K12 *“Derste tarih konusundan sonra coğrafya konusu anlatıyoruz. Konular arası bütünlük yok. Hem öğrencinin hem bizim kafamız allak bullak oluyor.”* şeklinde görüş bildirmiştir.

Dersin öğrenci ve velilerce önemsiz görülmesi koduna ilişkin olarak K11 *“Öğrenci derse önem vermiyor. Sınavda bir şekilde yaparım hocam. Çok önemi yok. Diğer dersler daha önemli.”* şeklinde görüş bildirmiştir. K22 de *“Veliler sosyal bilgiler dersini olumsuz bir ders olarak görüyorlar. Çocuklarının gireceği LGS sınavında sosyal bilgiler dersinin önemli olmadığını düşünüyorlar. Çocuklarının daha çok matematik, fen bilimleri dersine çalışmaları taraftarılar.”* şeklinde görüşte bulunmuştur.

Tablo 46. Program kaynaklı nedenler

Tema	Kodlar	Katılımcı	f
Program kaynaklı nedenler	Programın öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarına uygun hazırlanmaması	k2, k4, k5, k11, k12	5
	Konuların yoğun, soyut ve öğrenci seviyesinin üzerinde olması	k1, k2, k3, k4, k5, k6, k7, k8, k9, k10, k11, k12, k13, k14, k15, k16, k17, k18, k19, k20, k21, k22, k23, k24, k25, k26, k27, k28, k29, k30, k31, k32, k33, k34, k35, k36	36
	Ders saatinin yetersiz olması	k1, k2, k3, k4, k5, k6, k7, k8, k9, k13, k14, k15, k16, k17, k18, k19, k20, k21, k22, 27, k31, k32, k34, k36	24
	Üniteler arası bağlantı olmaması	k23	1

Tabloda katılımcıların sosyal bilgiler dersinin öğreniminde yaşanan güçlüklerin program kaynaklı nedenleri neler olabilir sorusuna verilen cevaplar kodlanmıştır. Verilen cevaplar “programın öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarına uygun hazırlanmaması”, “konuların yoğun, soyut ve öğrenci seviyesinin üzerinde olması”, “ders saatinin yetersiz olması”, “üniteler arası bağlantı olmaması” şeklinde 4 kod altında toplanmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu (36) sosyal bilgiler dersinin öğreniminde yaşanan güçlüklerin program kaynaklı nedeni olarak konuların yoğun, soyut ve öğrenci seviyesinin üzerinde olmasını göstermiştir. Yine 24 katılımcı sosyal bilgiler dersinin öğreniminde yaşanan güçlüklerin program kaynaklı nedeni olarak ders saatinin yetersiz olmasını göstermiştir. 5 katılımcı yaşanan güçlüklerin nedeni olarak programın öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarına uygun hazırlanmamasını gösterirken 1 katılımcı da üniteler arası bağlantı olmamasını sosyal bilgiler dersinin öğretiminde yaşanan güçlüklerin nedeni olarak göstermişlerdir.

Programın öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarına uygun hazırlanmaması koduna yönelik olarak K4 “*Programda yer alan bazı konuların öğrenci düzeyine göre üst seviyede yer alıyor.*” şeklinde görüş bildirmiştir. Yine aynı tema için K11 “*Program hedefleri öğrencinin öğrenme düzeyinin üzerinde kalıyor. Öğrenci seviyesinin üzerinde, yoğun,*

öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına hitap etmiyor. Revize edilmeli” şeklinde açıklamada bulunmuştur.

Konuların yoğun, soyut ve öğrenci seviyesinin üzerinde olması koduna ilişkin olarak K1 *“Öğretimin programında yer olan özellikle tarih ve coğrafya konularının aşırı yoğun olması öğrenimi zor hale getirmektedir”* şeklinde görüş belirtmiştir. K10 *“Bazı temalar yoğun bilgi içeriyor. Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına yeterince uygun değil şeklinde görüş bildirmiştir.”* şeklinde yorumda bulunmuştur. K12 *“Program olan soyut kavramların bölgesel faktörlerden dolayı öğrenciler tarafından öğreniminde konuların ilerlemesi mümkün görünmüyor”* şeklinde yorumda bulunmuştur. K20 *“Sosyal bilgiler ortaokuldaki en yoğun ders bence. Bu kadar yoğun bir derste bu ders saati neden anlam veremiyorum. Konuları öğrencilere öğretmekten ziyade konuları yetiştirme derdindeyim.”* şeklinde yorum bildirmiştir. K26 *“Programı hazırlayan, programda her şey olsun diye düşünüyor sanırım. Aşureye dönüyor.”* şeklinde görüş bildirmiştir.

Ders saatinin yetersiz olması koduna yönelik olarak K2 *“Sosyal bilgiler dersinin yoğunluğuna göre ders saati kesinlikle yetersiz. Bazen müfredatı yetiştirmek için konuları pekiştiremeden diğer konulara geçmek zorunda kalıyorum.”* şeklinde yorumda bulunmuştur. K5 *“Ders saati yetersiz. Ne etkinlik yapabiliyorum ne de tüm öğrencilerin konuyu iyice kavrayabilmesi için konuyu yeterli zamanı ayırabiliyorum.”* şeklinde yorumda bulunmuştur. K8 *“Ders soyut ve ezbere dayalı. Derste zaman az olduğu için farklı yöntem ve teknik de kullanamıyorum. Çocuklara sadece ev ödevi verebiliyorum. Ders sosyal bilgiler gibi bu denli soyut ve yoğun bir dersin ders saatinin kesinlikle arttırılması gerekiyor.”* şeklinde yorumda bulunmuştur. K16 *“6. Sınıf tarih konularının bilgi yükünün fazla olması ders saatinin de az olması nedeni ile konular pekiştirilememektedir.”* şeklinde görüş bildirmiştir. K17 *“Zaman yetersiz. Konuları yetiştirebilmek resmen öğrencilere hızlandırılmış kurs veriyorum. Ne materyal kullanabiliyorum ne farklı teknikler. Maalesef kalıcılık az oluyor.”* şeklinde görüş bildirmiştir. K27 *“Ders saati az. Sosyal bilgiler öğretmenleri olarak az zamanda çok işler başarmaya çalışıyoruz.”* şeklinde yorumda bulunmuştur. K36 da koda yönelik olarak *“Sosyal bilgiler dersi gibi yoğun, içerik olarak soyut, öğrencinin düzeyi üzerinde olan bir ders için verilen ders saati yetersiz. Konular yetişmiyor. Konuları yetiştirebilmek için zamanla yarışıyorum. Bu da öğretimi olumsuz etkiliyor. Öğrenci*

öğrenmekte ekstra zaman harcamazsa konuyu öğrenemiyor” şeklinde yorumda bulunmuştur.

Üniteler arası bağlantı olmaması koduna ilişkin olarak K23 “Konuların çok karıştırılarak verilmesi çok önemli bir sorun. Örneğin tarih ünitesinin hemen ardından coğrafyaya geçiyoruz. Çocukların da bizim de kafamız karışıyor.” şeklinde yorumda bulunmuştur.

Tablo 47. Yöntem-teknik ve materyal kaynaklı nedenler.

Temalar	Kodlar	Katılımcı	f
Yöntem-teknik ve materyal kaynaklı nedenler	Ezbere dayalı olduğu için anlatım tekniğinin kullanılması	k1, k3, k11, k15, k18, k19, k26, k27, k31, k34, k36	11
	Uygun teknik kullanılmaması ve kullanılan tekniğin konuya uygun olmaması	k1, k4, k14, k24, k25, k28, k30, k32, k33, k34, k35	11
	Her okulun istenilen materyale sahip olmaması veya mevcut materyalin etkili bir şekilde kullanılamaması	k1, k2, k3, k4, k5, k6, k7, k8, k9, k10, k11, k12, k13, k14, k16, k17, k18, k20, k21, k22, k23, k26, k27, k28, k29, k30, k35, k36	28
	Ders kitaplarının öğrenci düzeyine uygun açık, anlaşılır, sade olmaması ve etkinliklerin yeterli olmaması	k1, k2, k3, k4, k5, k7, k8, k11, k12, k13, k14, k15, k17, k19, k20, k21, k22, k23, k24, k25, k26, k27, k28, k29, k31, k33, k35, k36	28

Tablo 47’de katılımcıların sosyal bilgiler dersinin öğreniminde yaşanan güçlüklerin yöntem- teknik ve materyal kaynaklı nedenleri neler olabilir sorusuna verilen cevaplar yer almaktadır. Verilen cevaplar belirlenen belirli kodlar altında toplanmıştır. Bu kodlar “Ezbere dayalı olduğu için anlatım tekniğinin kullanılması”, “Uygun teknik kullanılmaması ve kullanılan tekniğin konuya uygun olmaması”, “Her okulun istenilen materyale sahip olmaması veya mevcut materyalin etkili bir şekilde kullanılamaması”, “Ders kitaplarının öğrenci düzeyine uygun açık, anlaşılır, sade olmaması ve etkinliklerin yeterli olmaması” şeklinde 4 kod altında toplanmıştır. Katılımcılardan 28 kişi sosyal bilgiler dersinin öğreniminde yaşanan güçlüklerin yöntem- teknik ve materyal kaynaklı nedeni olarak her okulun istenilen materyale sahip olmaması veya mevcut materyalin etkili bir şekilde kullanılamaması cevabını vermiştir.

Yine aynı şekilde 28 katılımcı da sosyal bilgiler dersinin öğreniminde yaşanan güçlüklerin yöntem- teknik ve materyal kaynaklı nedeni olarak ders kitaplarının öğrenci düzeyine uygun açık, anlaşılır, sade olmaması ve etkinliklerin yeterli olmamasını yaşanan güçlüklerin nedeni olarak göstermiştir. 11 katılımcı ezbere dayalı olduğu için anlatım tekniğinin kullanılmasının yine aynı şekilde 11 katılımcı da uygun teknik kullanılmaması ve kullanılan tekniğin konuya uygun olmamasının sosyal bilgiler dersinin öğreniminde yaşanan güçlüklerin nedenleri olarak göstermişlerdir.

Yöntem-teknik ve materyal kaynaklı nedenler sorusuna yönelik olarak oluşturulan kodlardan ezbere dayalı olduğu için anlatım tekniğinin kullanılması koduna ilişkin olarak K1 *“Ders saatinin yetersiz ve konuların yoğun olmasından dolayı derslerde farkı yöntem teknik kullanamıyorum. Etkinlikler sınırlı oluyor. Zaman maalesef beni kısıtlıyor”* şeklinde açıklama yapmıştır. K11 *“Okulumda imkanlar kısıtlı olduğu için, her öğrencinin sosyo-ekonomik durumu iyi olmadığı için materyal kullanımı ya da yapımı olmuyor. Anlatım tekniğini kullanıyorum”* şeklinde açıklama yapmıştır. K18 *“Derste zaman yetersiz ve ezbere dayalı olduğu için anlatım tekniğini kullanmak zorunda kalıyorum”* şeklinde açıklama yapmıştır. K26 *“Sosyal bilgiler dersi soyut bir ders. İçerik olarak anlatım tekniği kullanıyorum çünkü ezber bir içerik”* şeklinde açıklamada bulunmuştur. K27 *“Zaman ders için yetersiz olduğu için farklı yöntem teknik kullanamıyorum genellikle anlatım tekniğini kullanıyorum. Kalıcılık az oluyor ama saatten dolayı mecbur kalıyorum”* şeklinde açıklamada bulunmuştur. K34 *“Ders saati yetersiz. Anlatım tekniğinden başka kısıtlı teknik kullanabiliyoruz. Yoksa yetişmiyor”* şeklinde açıklamada bulunmuştur.

Uygun teknik kullanılmaması ve kullanılan tekniğin konuya uygun olmaması koduna ilişkin olarak K4 *“Zaman içeriğe göre kısıtlı olduğu için konuya uygun teknik kullanmak zor oluyor”* şeklinde görüş bildirmiştir. K14 *“Dersin saati yetersiz. Her konuya uygun yöntem teknik kullanamıyorum. Etkinliklere ayırdığım süre bile yeterli değil”* şeklinde açıklamada bulunmuştur. K24 *“Öğretmenler yöntem teknik konusunda yönlendirilmeli”* K25 de aynı şekilde *“Öğretmenlerin konuya uygun yöntem teknik konusunda yönlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum”* şeklinde açıklamada bulunmuştur. K32 de yine uygun yöntem ve tekniğin kullanılmaması konusunda zamana vurgu yapmış ve *“Ders saati yeterli olmuyor. Uygun teknik, konuyu daha iyi kavramalarını sağlayacak teknikler var ancak zaman yetersiz olduğu için kullanamıyorum”* şeklinde görüşlerini bildirmiştir.

Her okulun istenilen materyale sahip olmaması veya mevcut materyalin etkili bir şekilde kullanılamaması koduna yönelik olarak K2 “*Konuyla alakalı öğrencileri derste aktif edecek materyal bulunmamakta. Yaparak yaşayarak öğrenciyi aktif edecek materyallere okullarda ihtiyaç var*” şeklinde açıklamada bulunmuştur. K3 “*Soyut konularda somut materyallerin kullanılmaması, akıllı tahtaların bazı sınıflarda bozuk olması*” şeklinde görüş bildirmiştir. K6 “*Akıllı tahtalar etkili şekilde kullanılmıyor. Akılla tahtalar etkin şekilde kullanılsa materyal eksikliği bence en az seviyeye iner*” şeklinde açıklamada bulunmuştur. K7 “*Materyal temini konusunda sorunlar yaşıyorum. Soyut konular materyal ile daha somutlaştırılsa konuların öğretimi daha da kolaylaşacaktır*” şeklinde görüş bildirmiştir. K12 “*Okulda dersine girdiğim bazı sınıflarda akılla tahta bozuk. Projeksiyon ve harita temininde sorun yaşıyorum. Materyal eksikliği olduğu için verimli bir şekilde bilgiyi somutlaştırmada zorluklar yaşıyorum*” şeklinde görüşlerini bildirmiştir. K20 “*Soyut konuların öğretilmesinde öğretmenlere materyal temini edilmeli*” şeklinde görüş bildirmiştir. K28 “*Kitaplardan başka materyal yok. Temin edilmeli*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Ders kitaplarının öğrenci düzeye uygun açık, anlaşılır, sade olmaması ve etkinliklerin yeterli olmaması koduna ilişkin olarak K5 “*kitaplar yetersiz*”, K8 “*Ders kitapları öğrenci için soyut kalıyor. Geliştirilmeli*”, K15 “*Ders kitapları öğrencinin düzeyi üstünde. Etkinlikler yetersiz. Ek kaynağa ihtiyaç duyuyoruz*”, K19 “*ders kitapları sadeleştirilmeli. Öğrenci düzeyinin üzerinde kalıyor*”, K22 “*Öğrenciler ders kitabından sıkılıyor. Sade olmalı. Etkinlikler geliştirilmeli*”, K29 “*Ders kitapları seviyenin üzerinde*” K36 da “*Ders kitapları yetersiz. Öğrencilere ekstra kaynak aldırıyoruz. Ders kitapları geliştirilmeli*” şeklinde görüş bildirmişlerdir

Beşinci Alt Probleme Yönelik Elde Edilen Bulgular

5. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde, öğrencilerin de sosyal bilgiler dersi öğreniminde yaşadıkları güçlüklerle yönelik çözüm önerileri nelerdir?

Sosyal bilgiler dersinin öğretmenler öğretiminde, öğrenciler tarafından da öğreniminde yaşanan güçlüklerle yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri cevaplar belirli kodlar altında toplanmıştır. Öğretmenlerden alınan cevaplara göre 11 kod oluşturulmuştur. Bu kodlar; “programın sadeleştirilmesi”, “ders saatinin artırılması”, “soyut konular için her okula uygun somut materyallerin temin edilmesi”,

“kullanılan materyal sayısı artırılmalı”, “öğrencilerin dersi düzenli tekrar etmeleri”, “eğitimde fırsat eşitliği sağlanmalı”, “öğrencinin önbilgileri ve hazırbulunuşluk düzeyleri dikkate alınmalı”, “Öğrenci merkezli, öğrenciyi aktif kılacak, derse ilgisini artırıcı yollar bulunmalı, uygun yöntem, teknik ve materyal seçilmeli”, “olumlu sınıf iklimi sağlanmalı”, “öğretmenlere uygulamaya yönelik hizmet içi eğitim verilmesi”, “ders kitaplarının kalitesinin artırılması”, “sınıf mevcudunun azaltılması” şeklindedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinde çözüm önerilerine yönelik alınan cevapların kodlanarak tablolaştırılmış hali aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 48. Sosyal bilgiler dersinin öğretiminde ve öğreniminde yaşanan güçlüklerle yönelik çözüm önerileri

Temalar		Katılımcılar	f
Sosyal bilgiler dersinin öğretiminde ve öğreniminde yaşanan güçlüklerle yönelik çözüm önerileri	Programın sadeleştirilmesi	k1, k2, k3, k4, k5, k6, k7, k8, k9, k10, k11, k13, k14, k15, k16, k18, k20, k21, k22, k23, k24, k25, k26, k27, k28, k29, k30, k31, k32, k33, k34, k35, k36	33
	Ders saatinin artırılması	k1, k2, k3, k4, k5, k6, k7, k8, k9, k11, k13, k14, k15, k16, k18, k19, k20, k21, k22, k23, k24, k27, k28, k29, k31, k32, k35, k36	28
	Soyut konular için her okula uygun somut materyallerin temin edilmesi, kullanılan materyal sayısı artırılması	k3, k12, k14, k15, k18, k30	6
	Öğrencilerin dersi düzenli tekrar etmeleri	k1, k31, k35, k36	4
	Eğitimde fırsat eşitliği sağlanmalı	k2, k19, k20	3
	Öğrencinin önbilgileri ve hazırbulunuşluk düzeyleri dikkate alınmalı	k1, k2, k3, k5, k18, k20, k26, k32, k33, k36	10
	Öğrenci merkezli, öğrenciyi aktif kılacak, derse ilgisini artırıcı yollar bulunmalı, uygun yöntem, teknik ve materyal seçilmeli	K2, k3, k4, k6, k7, k10, k11, k15, k18, k19, k20, k26, k31, k35	8
	Olumlu sınıf iklimi sağlanmalı	k8, k13	2
	Öğretmenlere uygulamaya yönelik hizmet içi eğitim verilmesi	k9, k12, k28	3
	Ders kitaplarının kalitesinin artırılması	k2, k4, k5, k7, k8, k15, k19, k23, k24, k25, k28, k31, k33, k34, k36	15
	Sınıf mevcudunun azaltılması	k12, k13	2

Tablo 48’de katılımcılardan 33 kişi programın sadeleştirilmesi koduna, 28 kişi ders saatinin arttırılması kodunu, 6 kişi soyut konular için her okula uygun somut materyallerin temin edilmesi, kullanılan materyal sayısı arttırılması kodunu, 4 kişi öğrencilerin dersi düzenli tekrar etmeleri kodunu, 3 kişi eğitimde fırsat eşitliği sağlanmalı kodunu, 10 kişi öğrencinin ön bilgileri ve hazırbulunuşluk düzeyleri dikkate alınmalı kodunu, 8 kişi öğrenci merkezli, öğrenciyi aktif kılacak, derse ilgisini arttırıcı yollar bulunmalı, uygun yöntem, teknik ve materyal seçilmeli kodunu, 2 kişi olumlu sınıf iklimi sağlanmalı kodunu, 3 kişi öğretmenlere uygulamaya yönelik hizmet içi eğitim verilmeli kodunu, 15 kişi ders kitaplarının kalitesinin arttırılması kodunu, 2 kişi de sınıf mevcudunun azaltılması kodunu seçmişlerdir.

Tablo 48’i incelediğimizde katılımcıların büyük çoğunluğu (33) programdaki konuların sadeleştirilmesini sosyal bilgilerin öğretimi ve öğreniminde yaşanan güçlüklerin çözümü olarak görmüşlerdir. Yine ders saatinin arttırılması (28), ders kitaplarının kalitesinin arttırılması (15) ve öğrencilerin ön bilgileri ve hazırbulunuşluk düzeylerinin dikkate alınmasını da katılımcılar sosyal bilgiler dersinin öğretimi ve öğreniminde yaşanan güçlüklerle ilişkin çözüm önerisi olarak ifade etmişlerdir.

Programın sadeleştirilmesi koduna yönelik olarak K1 “*Talim terbiye tarafından programın sadeleştirilmesi gerektiği düşüncesindeyim*”, K7 “*Konuların daha verimli şekilde anlatılması için müfredatın sadeleştirilmesi gerekmektedir*”, K10 “*Müfredat, içerik çok yoğun, sadeleştirilmesi gerekiyor, bu sayede etkinliklere daha fazla vakit kalacaktır*”, K13 “*Müfredattaki yoğunluğun azaltılması lazım*”, K18 “*Her ünite de bulunan gereksiz konu yükünün hafifletilmesi gerekiyor. Konu ve içeriğe göre zaman ayarlanmalı*”, K21 “*Müfredatın kesinlikle sadeleştirilmesi gerekiyor*”, K28 de “*Müfredat aşırı yoğun ve soyut. Düzeltilmeli*” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Ders saatinin azaltılmasına koduna ilişkin olarak K8 “*Ders saati konular ve kazanımlar için çok yetersiz*”, K11 “*Ders saatinin ve dersin öneminin arttırılması gerekiyor. Öğrenciye seçmeli ders olarak geliyor*” K13 “*Müfredat yoğunluğuna göre ders saatinin arttırılması lazım*” K22 “*Ders saatinin arttırılması gerektiğini düşünüyorum. Zaman yetmiyor*”, K29 da “*Verilen ders saatinde sadece düz anlatım yapıyoruz. Ders saati arttırılmalı, etkinlik falan yapamıyoruz*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Soyut konular için her okula uygun somut materyallerin temin edilmesi, kullanılan materyal sayısı artırılması koduna yönelik olarak K3 “*Soyut konular anlatılırken mutlaka somut materyal kullanılmalı. Anlatım desteklenmeli, düz anlatım olmamalı, zenginleştirilmeli*”, K15 “*Düz anlatımda çocuk dersin içine giremiyor. Materyal olarak ders zenginleştirilmeli*”, K30 da “*Dersin öğrencinin daha net anlaması için konuyu somutlaştıracak materyaller kullanılmalı*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğrencilerin dersi düzenli tekrar etmeleri koduna yönelik olarak K1 “*Öğrenciler sınıfta dersi işledikten sonra konuyu eve gidince ve belirli aralıklarla tekrar etmeleri gerekiyor. Derse gelmeden önce geçmiş dersi tekrar etmeleri ve yeni konuyu hazırlık yapmaları öğrencilerde bilginin kalıcılığını ve ders başarısını olumlu yönde etkileyecektir*”, K31 “*Çocuklar evde konu tekrarı yapmalılar. Sosyal bilgiler dersi ezber ve tekrar etmedikçe kolay unutulabilen bir ders*”, K35 de “*Öğretmen hangi yöntemlerle ders anlatırsa anlatsın öğrencinin konu tekrarı yapmaları ve derse hazırlıklı gelmeleri gerekmektedir*” şeklinde görüşte bulunmuşlardır.

Eğitimde fırsat eşitliği sağlanmalı koduna ilişkin olarak K2 “*Eğitimde fırsat ve imkan eşitliği hem öğrenciler hem de öğretmenler için büyük fayda sağlayacaktır*”, K19 da “*Bölgesel farklılıklardan dolayı fırsat ve imkan eşitliği arttırılmalıdır. Her bölgede her okulda eşit imkanlar yok. Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları eşit değil*” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Öğrencinin ön bilgileri ve hazırbulunuşluk düzeyleri dikkate alınmalı koduna yönelik olarak K3 “*Öğrencilerin ön bilgi ve hazırbulunuşluklarını dikkate alarak elimizden geldiğince basit bir şekilde kazanımları vermeye çalışmalıyız*”, K5 “*Öğrencinin derse yönelik hazırbulunuşluğunu dikkate almalı, derse başlamadan önce öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmeliyiz*”, K20 “*Öğrencinin derse yönelik hazırbulunuşlukları düşük. Bu durumu göz önüne almalıyız*”, K26 “*Öğrenci ders konuları soyut olduğu için ilgisiz. Hazırbulunuşluğu düşük. Öğrencinin derse olan hazırbulunuşluk seviyesini üst düzeye çıkarmalı, öğrenciye dersi sevdirmeliyiz*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğrenci merkezli, öğrenciyi aktif kılacak, derse ilgisini arttırıcı yollar bulunmalı, uygun yöntem, teknik ve materyal seçilmeli koduna yönelik olarak K4 “*Ders öğrencilere sıkıcı geliyor. Öğrencileri dersin sıkıcılığından kurtarmak için öğrencileri sürece daha çok dahil etmeliyiz. Öğrencinin ders süresi boyunca dikkatini canlı*

tutmalıyız” K13 “Derste drama, rol oynama, istasyon gibi öğrencinin derse katılabileceği teknikler kullanmalıyız. Böylece öğrenci hem derse katılmış olacak hem de yaparak yaşayarak öğrenecek”, K26 da “Derste zaman el verdikçe farklı yöntem ve teknik kullanılmalı. Öğrenci dersi sevmeli, bilgiler oyunla öğretilmeye çalışılmalı” şeklinde görüşte bulunmuştur.

Olumlu sınıf iklimi sağlanmalı koduna yönelik olarak K8 “Olumlu sınıf iklimi sağlanırsa ben öğrenmelerin daha olumlu olacağını düşünüyorum”, K13 de “Öğrencilerin süreçte birbirlerine destek oldukları, akran öğretiminin sağlandığı sınıflarda öğrenme daha kolay hale gelecektir” şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğretmenlere uygulamaya yönelik hizmet içi eğitim verilmesi koduna yönelik olarak “Göreve yeni başlayan öğretmen arkadaşlarımızda tecrübesizlikler olmaktadır. Sosyal bilgiler dersinin öğretiminin ve öğreniminin daha verimli olması için öğretmen arkadaşlarımızın hizmet içi eğitim almaları etkili olacaktır”, K12 de “Yeni ünitelerin yeni konularına adapte olamıyorum. Aldığım eğitimle şuan ki uygulama farklı. Hizmet içi eğitimle süreç daha etkili hale gelir. Öğretmenler arasındaki fark azalır” şeklinde görüşte bulunmuştur.

Ders kitaplarının kalitesinin artırılması koduna ilişkin olarak K4 “Kitaplar içerik olarak çok soyut kalıyor. Etkinlikler yetersiz. Ders kitaplarının daha açık, anlaşılır ve sade olması gerekiyor. Öğrenci seviyesine göre revize edilmeli”, K23 “Ders kitaplarının öğrenmeyi kolaylaştıran, bilgiye ulaşmayı kolaylaştıran şekilde yeniden dizayn edilmesi gerekiyor”, K24 “Kitaplar eksik ve yetersiz. Yeniden gözden geçirilmeli, öğrenci düzeyi göz önünde bulundurulmalı”, K31 “Ders kitapları aşırı yoğun. Sadeleştirilmeli. Öğrencinin kolaylıkla anlayabileceği sisteme getirilmeli” şeklinde görüş bildirmiştir.

Sınıf mevcudunun azaltılması koduna yönelik olarak K12 “Sınıflar çok kalabalık. Tüm öğrencilere ulaşamıyorum. Sürenin yarısı sınıf disiplinini sağlamakla geçiyor. Sınıf mevcutlarının maksimum 20-25 kişi ile sınırlı tutulması gerekiyor”, K13 de “Sınıflar oldukça kalabalık. Dersin verimini düşürüyor. Tüm öğrencilerle ilgilenme fırsatım olmuyor. Sınıf mevcutları azaltılmalı” şeklinde görüş bildirmiştir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde araştırmanın ana problemi olan sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinin öğretiminde ve öğrenciler tarafından öğreniminde yaşanan güçlüklerle ilişkin görüşlerinden hareketle sosyal bilgiler dersinin öğretiminde ve öğreniminde güçlük yaşanan konular ve çözüm önerileri alanyazında yapılan çalışmalar ile birlikte karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın birinci alt problemi olan sosyal bilgiler dersinin öğretiminde sosyal bilgiler öğretmenlerinin güçlük yaşadıkları konular tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri derste tarih ve coğrafya konularının öğretiminde güçlük yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5, 6 ve 7. sınıflarda ünitelerin konu bazlı öğretiminde en çok zorlandıkları konu olarak beşinci sınıf “geçmişe yolculuk” ünitesinin “uygarlıkları tanıyoruz” konusunun öğretiminde, beşinci sınıf “insan ve çevre” ünitesinin “haritalar ne diyor?” konusunun öğretiminde, altıncı sınıf “tarihe yolculuk” ünitesinin “Türklerin anayurdu orta asya” konusunun öğretiminde, altıncı sınıf “yeryüzünde yaşam” ünitesinin “dünyanın neresindeyiz?” konusunun öğretiminde, yedinci sınıf “Türk tarihine yolculuk” ünitesinin “Osmanlı Devleti’nin fetih siyaseti” ve “Osmanlı Devleti’nde ıslahat hareketleri” konusunun öğretiminde, yedinci sınıf “yaşayan demokrasi” ünitesinin “Anayasa’dan gelen güç” ve “demokrasi serüveni” ünitesinin öğretiminde güçlük yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenleri bu konuların soyut, ezber ve sıkıcı bulduğu için öğrencilere öğretimde hem de öğrenciler tarafından öğretiminde güçlük yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Öğrenciler tarih dersini genel olarak zor ve sıkıcı bir ders olarak görmektedirler(Akınoğlu ve Aslan, 2007). Ayva(2010) yaptığı bir çalışmada öğrencilerin tarih konularının diğer derslere oranla daha zor öğrendiklerini ifade etmiştir. İbrahimoglu(2018) yaptığı bir çalışmada öğrencilerin öğrenmekte en çok zorlandıkları konunun “Türk Tarihine Yolculuk” ünitesi olduğunu ifade etmiştir. Çalışmacı bunun sebebi olarak da ünitenin yoğun, çok fazla bilgi ve ezber gerektirdiğini, içeriğin karmaşık olduğunu göstermiştir. Keçe’nin (2013) yaptığı

çalışmasında 7. sınıf öğrencilerinin Türk Tarihine Yolculuk ünitesini sıkıcı, ezber, yoğun içerikli bulduklarını ifade etmiştir. Bu üniteye ilişkin olarak bilgilerin sınırlı olduğu da görülmüştür(Akbaba, Keçe, Erdem, 2012).

Keçe'nin (2013) yaptığı bir çalışmada da sosyal bilgiler öğretmenleri ile görüşme yapmıştır. Yaptığı bu görüşmede tarih konularının yoğun bir içeriğe sahip olduğunu, tarih konularını arasında kronolojik bir sıranın olmaması bu sebeple de konular arasında kopukluklar yaşandığı sonucuna varmıştır.

Çelik ve Katılmış'ın (2010) yaptığı çalışmada bu kronolojik bağlantının olmamasına değinmiştir. Öğrenciler tarih konuları ve olaylar arasında kronolojik olarak kopuklukların yaşanmasından dolayı konular arası ilişkiyi, geçişi anlayamadıklarını dile getirmişlerdir. 7 sınıf sosyal bilgiler programında yer alan tarih konularının işlenişinde öğretmenlerin sorunlarla karşılaştıkları gözlenmektedir. İkinci ünitenin yoğun bir içerikte sunulması, kronolojik bağlantının olmaması, olaylar arasında bağlantı kurulamaması, üniteye sosyal tarihten ziyade siyasi tarihe yer verilmesi öğrenciler açısından bu ünitenin konularını öğrenmekte öğretmenlerinde öğretmekte zorluk yaşamalarına yol açmaktadır(Keçe, 2013).

Benzer bir çalışma da İbrahimioğlu (2018) tarafından yapılmıştır. İbrahimioğlu çalışmasında öğrencilerin en çok zorladığı konular başında tahir konularının, özele inmek gerekirse de Rönesans ve Reform gibi konuların olduğunu ifade etmiştir. Yine Koçer (2017) yaptığı çalışmada Reform, Rönesans, Coğrafi Keşifler konularının öğretiminde ve öğreniminde güçlükler yaşandığını ifade etmiştir. Özetle öğrenciler Avrupa tarihi konularına yönelik ilgi ve bilgisi düşük düzeyde bulunmaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgular ile alanyazında yapılan araştırmalar karşılaştırıldığında benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Sosyal bilgiler dersinin öğretimi ve öğreniminde hem öğretmenler hem de öğrenciler tarih konularında zorluk yaşamaktadırlar.

Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenleri tarih konuları dışında coğrafya konularının da öğretiminde zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Beşinci sınıf insan ve çevre ünitesinin haritalar ne diyor? konusunun öğretiminde ve altıncı sınıf yeryüzünde yaşam ünitesinin dünyanın neresindeyiz? konusunun öğretiminde sosyal bilgiler öğretmenleri zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmanın ikinci alt problemi sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinin öğretiminde zorluk yaşadıkları konuların nedenleridir. Sosyal bilgiler öğretmenleri 5, 6 ve 7. sınıf konularında zorluk yaşamasının nedenleri olarak öğretmenin teknolojiye ve yeniliklere uyum gösterememesi, lisansta alınan teorik bilgi ile uygulamanın örtüşmemesi, öğretmenin derse hazırlıksız gitmesi, konuyu öğrenci düzeyine uygun aktaramaması, soyut konuları aktaramama ve somut materyal kullanmama, öğretmenin motivasyon eksikliği, öğrencinin önbilgilerini kontrol etmemesi, öğrencinin ilgisini derse çekememesi, öğretmenin yeterli donanımda olmaması gibi sebepleri göstermiştir.

Alayazın incelendiğinde öğretmenlerle yapılan çalışmalar görülmektedir. Ağıl'ın (2003) yaptığı çalışmada öğretmenler alanları ile ilgili yayınları takip etmediklerini, teknolojiye ve yeniliklere uyum göstermediklerini ifade etmiştir. Gönenç ve Açıkalın (2016) ile Dinç ve Doğan (2010) yaptıkları çalışmalarda öğretmenlerin materyal hazırlama noktasında kendilerini eksik gördüklerini dile getirmişlerdir. Çelikkaya (2010) yaptığı çalışmasında öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerde yoğunlukla materyal hazırlama ve kullanma konusunun geldiği, öğretmenlerin kendini bu konuda yetersiz hissettiklerini ifade etmiştir. Yener'in (2015) yaptığı çalışmada da şu sonuç ortaya çıkmıştır: Sosyal bilgiler öğretmenleri lisanstan mezun olduktan sonra kendilerini yenilememeleri, gelişimlere ayak uydurmamaları, yayınları takip etmemeleri...

Topçu (2017) öğretmenlerle yaptığı çalışmasında öğretmenlerin dersin yapısına ilişkin sorunlar yaşadıklarını dile getirmiştir. Topçu çalışmasında öğretmenlerin temel sorunlarından birinin de öğretmenlerin lisans eğitimleri sırasında aldıkları öğretmenlik teorik dersler ile meslek hayatına başladıklarında farklılıklar yaşandığı tespitinde bulunmuştur. Yılmaz ve Tepebaş (2011) yaptıkları çalışmalarında eğitim fakültesinde alınan okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamaları derslerinin önemsenmemesi ve mesleğe başladığında sorunların yaşanması sonucuna ulaşmışlardır.

Gönenç ve Açıkalın (2016) çalışmasında öğretmenlerin öğrencilerin dikkatini çekmede ve motivasyonu sağlamada güçlükler yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmada elde edilen bulgular ile alanyazında yapılan çalışmaların sonuçlarını karşılaştırdığımızda bu çalışmalardan elde edilen sonuçlar örtüşmektedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan sosyal bilgiler dersinin öğreniminde öğrencilerin güçlük yaşadıkları konular tespit edilmiştir. Araştırmanın birinci alt problemi sosyal bilgiler dersinin öğretiminde öğretmenlerin zorluk yaşadıkları konulardır. Üçüncü alt problem de sosyal bilgiler dersinin öğreniminde öğrencilerin zorluk yaşadığı konulardır. Elde edilen bulgular hem öğretmenlerin öğretiminde hem de öğrencilerin öğreniminde zorluk yaşanan konular aynı konulardır.

Sosyal bilgiler öğretmenleri derste tarih ve coğrafya konularının öğreniminde öğrencilerin güçlük yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenleri 5, 6 ve 7. sınıflarda ünitelerin konu bazlı öğreniminde öğrencilerin en çok zorlandıkları konular olarak beşinci sınıf “geçmişe yolculuk” ünitesinin “uygarlıkları tanıyoruz” konusunun öğretiminde, beşinci sınıf “insan ve çevre” ünitesinin “haritalar ne diyor?” konusunun öğretiminde, altıncı sınıf “tarihe yolculuk” ünitesinin “Türklerin anayurdu orta asya” konusunun öğretiminde, altıncı sınıf “yeryüzünde yaşam” ünitesinin “dünyanın neresindeyiz?” konusunun öğretiminde, yedinci sınıf “Türk tarihine yolculuk” ünitesinin “Osmanlı Devleti’nin fetih siyaseti” ve “Osmanlı Devleti’nde ıslahat hareketleri” konusunun öğreniminde, yedinci sınıf “yaşayan demokrasi” ünitesinin “Anayasa’dan gelen güç” ve “demokrasi serüveni” ünitesinin öğreniminde öğrencilerin güçlük yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenleri bu konuların soyut, ezber ve sıkıcı bulduğu için öğrencilere öğretimde hem de öğrenciler tarafından öğretiminde güçlük yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Öğrenciler tarih dersini genel olarak zor ve sıkıcı bir ders olarak görmektedirler(Akinoğlu ve Aslan, 2007). Ayva(2010) yaptığı bir çalışmada öğrencilerin tarih konularının diğer derslere oranla daha zor öğrendiklerini ifade etmiştir. İbrahimoglu(2018) yaptığı bir çalışmada öğrencilerin öğrenmekte en çok zorlandıkları konunun “Türk Tarihine Yolculuk” ünitesi olduğunu ifade etmiştir. Çalışmacı bunun sebebi olarak da ünitenin yoğun, çok fazla bilgi ve ezber gerektirdiğini, içeriğin karmaşık olduğunu göstermiştir. Keçe’nin (2013) yaptığı çalışmada 7. sınıf öğrencilerinin Türk Tarihine Yolculuk ünitesini sıkıcı, ezber, yoğun içerikli bulduklarını ifade etmiştir. Bu üniteye ilişkin olarak bilgilerin sınırlı olduğu da görülmüştür(Akbaba, Keçe, Erdem, 2012).

Keçe’nin (2013) yaptığı bir çalışmada da sosyal bilgiler öğretmenleri ile görüşme yapmıştır. Yaptığı bu görüşmede tarih konularının yoğun bir içeriğe sahip

olduğunu, tarih konularını arasında kronolojik bir sıranın olmaması bu sebeple de konular arasında kopukluklar yaşandığı sonucuna varmıştır.

Çelik ve Katılmış'ın (2010) yaptığı çalışmada bu kronolojik bağlantının olmamasına değinmiştir. Öğrenciler tarih konuları ve olaylar arasında kronolojik olarak kopuklukların yaşanmasından dolayı konular arası ilişkiyi, geçişi anlayamadıklarını dile getirmişlerdir. 7 sınıf sosyal bilgiler programında yer alan tarih konularının işlenişinde öğretmenlerin sorunlarla karşılaştıkları gözlenmektedir. İkinci ünitenin yoğun bir içerikte sunulması, kronolojik bağlantının olmaması, olaylar arasında bağlantı kurulamaması, üniteye sosyal tarihten ziyade siyasi tarihe yer verilmesi öğrenciler açısından bu ünitenin konularını öğrenmekte öğretmenlerinde öğretmekte zorluk yaşamalarına yol açmaktadır(Keçe, 2013)

Benzer bir çalışma da İbrahimoglu (2018) tarafından yapılmıştır. İbrahimoglu çalışmasında öğrencilerin en çok zorladığı konular başında tahin konularının, özele inmek gerekirse de Rönesans ve Reform gibi konuların olduğunu ifade etmiştir. Yine Koçer (2017) yaptığı çalışmasında Reform, Rönesans, Coğrafi Keşifler konularının öğretiminde ve öğreniminde güçlükler yaşandığını ifade etmiştir. Özetle öğrenciler Avrupa tarihi konularına yönelik ilgi ve bilgisi düşük düzeyde bulunmaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgular ile alanyazında yapılan araştırmalar karşılaştırıldığında benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Sosyal bilgiler dersinin öğretimi ve öğreniminde hem öğretmenler hem de öğrenciler tarih konularında zorluk yaşamaktadırlar.

Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenleri tarih konuları dışında coğrafya konularının da öğretiminde zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Beşinci sınıf insan ve çevre ünitesinin haritalar ne diyor? konusunun öğretiminde ve altıncı sınıf yeryüzünde yaşam ünitesinin dünyanın neresindeyiz? konusunun öğretiminde sosyal bilgiler öğretmenleri zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi sosyal bilgilerin dersinin öğreniminde yaşanan güçlüklerin nedenleri neler olabilir sorusudur.

Sosyal bilgilerin öğreniminde güçlük yaşanan konuların nedenleri birden çok nedene bağlanabilir. Bunlar öğretmenden, öğrenciden, programdan, yöntem teknik yada derste kullanılan materyallerden kaynaklanıyor olabilir. Bu çalışmada sosyal bilgilerin

öğreniminde yaşanan güçlüklerin nedenleri konusunda öğrenciden, yöntem-teknik ve materyalden, programdan kaynaklanan sorunlar üzerine durulmuştur. Öğrenci kaynaklı nedenleri öğrencinin konuları düzenli tekrar etmemeleri, öğrencilerin derse hazırlıksız gelmeleri, öğrencinin ön bilgi ve hazırbulunuşluk eksikliği, öğrencinin derse ilgisiz ve önyargılı olmaları(dersi içselleştirememesi), öğrencinin konular arasında ilişki kuramaması, dersin öğrenci ve velilerce önemsiz görülmesi gösterilmektedir.

Program kaynaklı nedenleri olarak programın öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarına uygun hazırlanmaması, konuların yoğun, soyut ve öğrenci seviyesinin üzerinde olması, ders saatinin yetersiz olması, üniteler arası bağlantı olmaması gösterilmektedir.

Yöntem-teknik ve materyal olarak ezbere dayalı olduğu için anlatım tekniğinin kullanılması, uygun teknik kullanılmaması ve kullanılan tekniğin konuya uygun olmaması, her okulun istenilen materyale sahip olmaması veya mevcut materyalin etkili bir şekilde kullanılamaması, ders kitaplarının öğrenci düzeye uygun açık, anlaşılır, sade olmaması ve etkinliklerin yeterli olmaması gösterilmektedir.

Alanyazına baktığımızda Mercan ve Türküresin'in (2019) yaptığı çalışmada öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyinin düşük olduğunu ifade etmiştir. Akergin ve Süer'in (2011) çalışmasında da yine öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde geçen kavramlara yönelik hazırbulunuşluğunun yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan bir çok çalışma öğrencilerin sosyal bilgiler dersine çalışmadan hazırlıksız geldiklerini göstermektedir(Çelik, Katılmış, 2010; Yener 2015).

Işık (2010) yaptığı sosyal bilgiler programını incelediği çalışmada kullanılan araç gereçten, ders kitaplarından, öğretmen ve zamandan kaynaklanan sorunlar olarak sınıflandırmıştır. Yazıcı (2010) yaptığı çalışmada yöntem ve tekniğin yeteri kadar kullanılmadığını belirtmiştir. Bunun sebebini de kalabalık sınıf ortamının olması, kullanılan araç gereçlerin yetersiz olmasını göstermiştir.

Tahiroğlu (2006) yaptığı çalışmada öğretmenlerin araç gereç temininde yetersiz olmalarının sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin karşılaştıkları güçlükler olarak göstermiştir. Aslantaş (2006) öğretmenlerle yaptığı çalışmasında sosyal bilgiler dersinin süresinin yetmediği, mevcut programında öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamadığı bulgusuna ulaşmıştır. Polat (2007) yaptığı çalışmasında okulun araç gereç donanımının yetersiz olduğunu, öğretmenlerin araç gereç kullanmayı bilmediği, sosyal bilgiler

dersine ait bir laboratuvar olması gerektiği bulgusuna ulaşmıştır. Atbaşı (2007) yaptığı çalışmada öğretmenlerin derse hazırlık aşamasında araç gereç temininde sorunlar yaşandığı, ders saatinin yetmediği, öğrencilerinin derse dikkatinin çekilemediği, derse güdülenemediği sonucuna ulaşmıştır. Karacaoğlu ve Acar (2010) yaptıkları çalışmada ders süresinin yeterli olmadığı, strateji, etkinlik, yöntem-teknik ve araç gereç kullanımı ve bu araç gereçlerin temini ile ilgili sorunlar yaşandığı sonucuna ulaşmıştır.

Demirbaş, Çelikkaya ve Karakuş (2010) yaptıkları çalışmalarda maliyet, ders süresinin yetersizliği, sınıf mevcudunun fazla olması nedenlerinden dolayı sorunlar yaşandığını vurgulamıştır. Dinç ve Doğan (2010) öğretmen görüşlerine başvurdukları çalışmada sosyal bilgiler dersinin içeriğinin yoğun olmasından, ders saatinin yetersizliğinden, araç gereç eksikliğinden, sınıf ortamının uygun olmamasından kaynaklı sorunlar yaşandığını vurgulamıştır.

Ersoy ve Kaya (2009) yaptıkları çalışmada ders kitaplarının öğrenci düzeyine uygun olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Çalışkan (2010) yaptığı çalışmada öğretmenlerin zaman sıkıntısı yaşadığı, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyinin düşük olduğu, araç gereç eksikliği yaşandığı sonuçlarına ulaşmıştır. Akşit (2011) yaptığı çalışmada sürenin yetmediğinden dolayı konuları yetiştiremediği sonucuna ulaşmıştır.

Memişoğlu ve Köylü (2015) sorunlara belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmada sosyal bilgiler dersinin ders saatinin yetmediği, ders kitaplarının yetersiz ve düzeye uygun olmadığı, programda tarih konularının ağırlıklı olarak verildiği sonucuna ulaşmışlardır. Açıkalın ve Gönenç (2017) sosyal bilgiler öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara yönelik yaptıkları çalışmada öğrencilerin ders hazırlıksız geldiği, ders için gerekli araç gerecin sağlanamadığı, sosyal bilgiler ders saatinin yetersiz olduğu, ders kitaplarının nitelik olarak yeterli olmadığı, öğrenci ve velilerce dersin önemsenmediği sonuçlarına ulaşmışlardır.

Kocaoğlu ve Egüz (2019) sosyal bilgiler dersinin eğitiminde yaşanan sorunlara yönelik olarak yaptığı çalışmada ders süresinin yetersiz olduğu, dersin öğretiminde yeteri kadar yöntem-teknik ve materyal kullanılmadığı sonucuna ulaşmıştır. Pişmek (2020) öğretmen ve öğrencilerin sosyal bilgiler dersinden beklentilerine yönelik olarak yaptığı çalışmada öğretmenlerin kazanımları azaltılması gerektiğinin ve etkinliklerin uygulamanın zor olduğu sonuçlarına ulaşmıştır. Göksu (2020) yaptığı çalışmada sosyal bilgiler ders saatinin yeterli olmadığı, ders kitaplarının nitelik olarak düzeyli olmadığı,

öğrencilerin dersi ezber bir ders olarak gördükleri için derste sıkıldıkları, öğrencilerin tarih konulara önyargılı yaklaştıkları sonuçlarına ulaşmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular ile alanyazında yapılan araştırmaların sonuçları karşılaştırıldığında benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Sosyal bilgiler dersinin öğretiminde ve öğreniminde yaşanan sorunların konuların nedenleri olarak araştırmada elde edilen bulgular ve yapılan çalışma sonuçları göstermektedir ki öğrencilerin derse hazırlıksız gelmeleri, öğrencilerin hazırbulunuşuk eksiklikleri, dersin önemsiz görülmesi, programın öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik olmadığı, öğrenci seviyesinin üzerinde olduğu, ders saat, süresinin kesinlikle yetersiz olduğu, farklı yöntem ve teknik kullanılmadığı, materyal eksikliği, ders kitaplarının öğrenci düzeyine uygun olmaması, etkinliklerin yeterli olmaması gösterilmektedir.

Beşinci alt probleme yönelik olarak sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde, öğrencilerin de sosyal bilgiler dersi öğreniminde yaşadıkları güçlüklerle yönelik çözüm önerileri sosyal bilgiler öğretmenlerine sorulmuştur. Sosyal bilgiler öğretmenleri öğretimde ve öğrenimde güçlük yaşanan konuların çözümüne ilişkin olarak programın sadeleştirilmesi, ders saatinin artırılması, soyut konular için her okula uygun somut materyallerin temin edilmesi, kullanılan materyal sayısı artırılması, öğrencilerin dersi düzenli tekrar etmeleri, eğitimde fırsat eşitliği sağlanmalı, öğrencinin önbilgileri ve hazırbulunuşluk düzeyleri dikkate alınmalı, öğrenci merkezli, öğrenciyi aktif kılacak, derse ilgisini arttırıcı yollar bulunmalı, uygun yöntem, teknik ve materyal seçilmeli, olumlu sınıf iklimi sağlanmalı, öğretmenlere uygulamaya yönelik hizmet içi eğitim verilmesi, ders kitaplarının kalitesinin artırılması, sınıf mevcudunun azaltılması gibi önerileri sunmuşlardır.

Memişoğlu ve Köylü (2015) yaptıkları çalışmadan sosyal bilgiler öğretmenleri ders saatinin arttırılması gerektiğini, sınıf mevcudu kalabalık olduğu için azaltılması gerektiğini, kazanımların azaltılıp programın sadeleştirilmesi gerektiği önerilerinde bulunmuşlardır. Açıkalın ve Gönenç (2017) yaptıkları çalışmada sosyal bilgiler öğretmenleri ders saatinin arttırılması, sınıf mevcudunun düşürülmesi önerisinde bulunmuşlardır. Uygun (2020) yaptığı çalışmada sosyal bilgiler dersinde yaşanan sorunları gidermek için programın sadeleştirilmesi, sınıf mevcudunun düşürülmesi, ders saatinin arttırılması, araç-gereç ve ekipman temini yapılması önerisinde bulunmuştur.

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin çözüm önerilerine yönelik elde edilen bulgular ile alanyazında yapılan çalışmaların sonucunda çalışmacı ve çalışmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sorunları gidermeye yönelik önerdiği çözümler örtüşmektedir.

Sosyal bilgiler dersinin öğretimi ve öğreniminde güçlük yaşanan konuların çözümüne yönelik olarak sosyal bilgiler programı sadeleştirilmelidir. Ders saati arttırılmalıdır. Okullara materyal temini sağlanmalı ve öğretmenler materyal kullanımı konusunda bilgilendirilmelidir. Ders kitaplarının kalitesi arttırılmalı, sınıf mevcutları düzenlenmelidir. Öğrenciyi daha çok derse katacak yöntem teknik kullanılmalıdır.

Öneriler

Uygulamaya Yönelik Öneriler

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden alınan görüşlere göre hem öğretmenler hem öğrenciler 5, 6 ve 7. sınıf tarih ve coğrafya konularının öğretiminde ve öğreniminde güçlük yaşamaktadırlar. Sosyal bilgiler öğretim programındaki öğretmen ve öğrencilerin güçlük yaşadıkları konular sadeleştirilmelidir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri yöntem, teknik ve materyal kullanımında güçlük yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Meslek hayatına başlayan öğretmenlere ve lisans okuyan öğretmen adaylarına yöntem, teknik, araç-gereç kullanımına ve uygulamasına yönelik hizmet öncesi ve hizmet için eğitim verilmelidir.

Çalışmada elde edilen verilere göre ders kitapları öğrencilerin seviyelerinin üzerinde olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler ders kitapları güncellenmeli, öğrencilerin seviyelerine uygun olarak, daha akıcı, daha bol etkinlikli olmalıdır.

Araştırmacılara yönelik öneriler

Araştırma, 2021-2022 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında Tokat ilinde yer alan kamu ortaokullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri sınırlıdır. Farklı örneklem gruplarıyla farklı sonuçlara ulaşılabilir. Gelecek çalışmalar farklı örneklem gruplarıyla ve araştırma desenleriyle yapılabilir.

Bu araştırma nitel veri toplama yöntemiyle yürütülmüştür. Gelecek araştırmalarda karma veri toplama araçlarının kullanılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2000). Etkili öğrenme ve öğretme (Üçüncü Baskı). Kanyılmaz Matbaası: İzmir.
- Açıkgöz, K. Ü. (2005). Etkili öğrenme ve öğretme. Eğitim Dünyası Yayınları.
- Ağır, Ö. (2003). İlköğretim ikinci kademe sosyal bilgiler dersinin öğretiminde karşılaşılan sorunlar. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, (13), 343-361.
- Akengin, H., Süer, S. (2013). Coğrafi kavramlar bakımından öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri ve bu kavramların geliştirilmesi üzerine deneysel bir araştırma. Marmara Coğrafya Dergisi; Sayı 24.
- Akınoğlu, O., Arslan, Y. (2007). Türkiye’de ortaöğretim öğrencilerinin tarih kavramlarını kazanma durumu ve değerlendirilmesi. Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9(18), 137-154.
- AKPINAR, B., Aydemir, H. (2012). İlköğretim 7. Sınıf sosyal bilgiler öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(1), 41-53.
- Akşit, İ. (2011). İlköğretimde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar (Denizli ve Erzurum Örneği).
- Aktepe, V., Sargın, M. (2014). İlkokul 4. Sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 181(181), 259-272.
- Alabaş, Ç. (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında (1968-2018) sosyal katılım becerisinin yerinin incelenmesi (Doctoral Dissertation, Kastamonu Üniversitesi).
- Alkıs, S., & Güleç, S. (2006). The opinion of primary school students on social studies course. İlköğretim Online, 5(1), 7-22.

- Altun, S. A., Çakan, M. (2008). Öğrencilerin sınav başarılarına etki eden faktörler: lgs/öss sınavlarındaki başarılı iller örneği. İlköğretim Online, 7(1), 2-18.
- Arlantaş, S. (2006). Altıncı ve Yedinci Sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersi Program Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi (Malatya İli Örneği). Yüksek lisans tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Aslan, E. (2016). Geçmişten günümüze sosyal bilgiler. Pegem Atıf İndeksi, 01-52.
- Atbaşı, C. (2007). İlköğretim 2. Kademe (6. ve 7. Sınıfta) sosyal bilgiler dersinin öğretimi ve öğretiminde yaşanan güçlükler (aksaray örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Konya: SÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ayva, Ö. (2010). Sosyal bilgiler dersi öğrenme öğretme süreci ile ilgili öğrenci görüşleri.
- Bacanlı, H. (2005). Gelişim ve öğrenme. Ankara: Nobel Basımevi.
- Baştürk, S., Taştepe, M. (2013). Evren ve örneklem. Bilimsel araştırma yöntemleri, Ankara: Vize Yayıncılık, 129, 159.
- Bilen, M. (2002). Plandan uygulamaya öğretim. Anı Yayıncılık.
- Bruner, J. S. (1991). Bir öğretim kuramına doğru, (Çevirenler: Fatma Varış, Tanju Gürkan). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Büyükkaragöz, S., Çivi, C. (1997). Genel öğretim metodları. İstanbul: Öz Eğitim Yayınları.
- Çalışkan, H. (2010). İlköğretim Altıncı ve Yedinci Sınıflar Sosyal Bilgiler Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri, Çağdaş Eğitim Dergisi, 35,(377):31-40.
- Çelik, H. Katılmış, A. (2010). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerindeki öğrenci başarısını etkileyen unsurlara ilişkin görüşleri. Marmara Coğrafya Dergisi, (22), 128—153.
- Çelikkaya, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde araç gereç ve materyal kullanımının önemi.

- R. Sever ve E. Koçoğlu (Ed.), sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojileri ve materyal tasarımı içinde (S. 40—68). Ankara: Pegem Akademi.
- Çelikkaya, T. Karakuş, U., Demirbaş, Ö. (2010). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ölçme-değerlendirme araçlarını kullanma düzeyleri ve karşılaştıkları sorunlar. *Journal Of Kirsehir Education Faculty*, 11(1), 57—76.
- Çelikkaya, T., Kuş, Z. (2009). Sosyal bilgiler dersinde öğretmenlerin kullandığı yöntemler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 741—758.
- Kan, Ç. (2006). Etkili sosyal bilgiler öğretimi arayışı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 537-544.
- Çoban, A., Temir, M., Karaca, S. (2017). Ortaokulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde öğrenci kaynaklı karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (18), 35—54.
- Demirel, Ö. (2015). Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dinç, E., Doğan, Y. (2010). İlköğretim ikinci kademe sosyal bilgiler öğretim programı ve uygulanması hakkında öğretmen görüşleri. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*. 1(1), 17—49.
- Doğanay, A. (2002). Sosyal bilgiler öğretimi. C. Öztürk, D. Dilek (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi İçinde*. (Ss. 15-46). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dündar, Ş. (2018). Sosyal bilgilerde içerik ve temel kavramlar.
- Erden, M. (1998). Öğretmenlik mesleğine giriş. İstanbul: Alkım Yayıncılık.
- Ersoy, A. F., KAYA, E. (2009). Sosyal bilgiler dersi öğretim programının (2004) uygulama sürecine ilişkin öğrenci görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), Ss. 71-86.
- Göksu, M. M. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarih konularının öğretimine yönelik görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(5), Ss. 1946-1955.

- Gönenç, S., & Açıkalın, M. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ve bunlara getirdikleri çözüm önerileri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Gül, H. (2008). Türkiye'nin eğitim sorunları, akp'nin eğitime bakışı ve çözüm önerileri. *Toplum Ve Demokrasi*, 2(3),181-196.
- Gürkan, B. (2009). Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olaylar: ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alış biçimlerinin değerlendirilmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Çukurova Üniversitesi.
- Çalışkan, H., Kılcan, B. (Ed.) Sosyal bilgiler öğretimi içinde (Ss. 14-52). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Hesapcioğlu, M. (1998). Öğretim ilke ve yöntemleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- İbrahimoğlu, Z. (2018). Sosyal bilgiler eğitiminde öğrenme güçlüğü çekilen konular nedenleri ve çözümleri. *International Journal Of Educational Sciences*, 10 (3), 162—182.
- İskender, P., Altunay Şam, E. (2006). İlköğretim okullarında sosyal bilgiler öğretimi açısından olması gereken donanım ve insan kaynakları. *Milli Eğitim*, 35(170), 143-156.
- Işık, Y. (2001). İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf sosyal bilgiler programının sınıf ortamında öğretilmesinde karşılaşılan güçlüklerle ilgili uzman, müfettiş ve öğretmen görüşleri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: HÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kan, Ç. (2006). Etkili sosyal bilgiler öğretimi arayışı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14 (2), 537-544.
- Karacaoğlu, Ö. C., Acar, E. (2010). Yenilenen programların uygulanmasında öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar (Ss. 45-58). *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 45-58.
- Karakuş, F. (2006). Sosyal bilgiler öğretiminde yapıcı öğrenme ve otantik değerlendirme yaklaşımlarının öğrencilerin akademik başarı, kalıcılık ve sosyal

bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.

Kaya, R., Güven, A. (2012). İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler derslerinde tarih konularının işlenişi ve tarihin değeri ile ilgili görüşleri. Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turk.

Keçe, M. (2013). Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan tarih konuları: öğretmen görüşlerine dayalı nitel bir araştırma. Journal Of Turkish Educational Sciences, 11(4), 343–361.

Kıncal, Y. R. (2006). Eğitim bilimine giriş. 1. Basım. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Koçoğlu, E. Egüz, Ş. (2019). Türkiye’de, sosyal bilgiler eğitimine ilişkin alan eğitimcilerinin sorunsal tespitleri. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(1), Ss. 26-37.

Kuş, Z., Çelikkaya, T. (2010). Sosyal bilgiler öğretimi için sosyal bilgiler öğretmenlerinin beklentileri (Ss. 69-91). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(2), 69-91.

MEB. (2005). İlköğretim okulu ders programları ve öğretim kılavuzu. İstanbul: Milli Eğitim Yayınevi.

MEB. (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

Memişoğlu, H. (2001). Sosyal bilgiler dersi öğretiminde proje tabanlı öğrenme yaklaşımı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

Memişoğlu, H., Köylü, G. (2015). Sosyal bilgiler dersindeki sorunlar ve çözüm yollarına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. Electronic Turkish Studies, 10(11), Ss. 1099-1120.

Mercan, S., Türküresin, H. E. (2019). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çağdaş öğretim uygulamaları ile ilgili görüşleri. The Journal Of Anatolian Cultural Research, 3(2), 146–166.

- National Council For The Social Studies [NCSS] (1994). Expectations of excellence: curriculum standards for social studies. Silver Spring, Maryland: National Council For The Social Studies.
- Aykaç, N. (2007). İlköğretim sosyal bilgiler dersi eğitim-öğretim programına yönelik öğretmen görüşleri. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 6(22), 46-73.
- Ocak, G., Didin, M. (2018). Relation between interviews for constructivist social studies learning and teaching process of students" and their attitudes towards social studies lesson. Karaelmas Journal Of Educational Sciences, (6), 1-14.
- Özmen, C. (2010). Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersine ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Öztaş, S., Turan, R. (2009). İlköğretim altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde öğretmenlerin kullandıkları öğretim yöntemleri. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 7(4), 903-932.
- Pişmek, N. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler öğretim programına ilişkin beklentilerinin belirlenmesi. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Polat, F. (2006). İlköğretim 7. Sınıf sosyal bilgiler öğretiminde öğretmenlerin kullandıkları yöntemler ve karşılaştıkları sorunlar. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Saban, A. (2004). Öğrenme öğretme süreci, yeni teori ve yaklaşımlar. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Senemoğlu, N. (2005). Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sever, R., Koçoğlu, E. (2014). Sosyal bilgiler ders kitaplarındaki coğrafya konularına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri (Diyarbakır Merkez İlçe Örneği). Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 12(45), 17-34.

- Şimşek, A., Özdamar, N., Becit, G., Kılıçer, K., Akbulut, Y. ve Yıldırım, Y. (2008). Türkiye’deki eğitim teknolojisi araştırmalarında güncel eğilimler. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (19), 439-458.
- Tahiroğlu, M. (2006). İlköğretim okulları ikinci kademesinde sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersi öğretiminde karşılaştıkları güçlükler. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Tanrıöğen, A. (2006). Hayat ve sosyal bilgiler öğretimi etkili vatandaş yetiştirme. Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi.
- Tay, B. (2004). Sosyal bilgiler dersinde anlamlandırma stratejilerinin yeri ve önemi. Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi. 5(2), 1-12.
- Topçu, E. (2017). Öğretmenlerin ifadesiyle sosyal bilgiler dersi. Journal Of Education And E-Learning Research, 4(4), 139-153.
- Uygun, K. (2020). Examination of the academic dissertations related to the problems encountered in social studies teaching: Meta-Synthesis Study. International Journal Of Psychology And Educational Studies, 7(1), 135-147.
- Yazıcı, A.İ. (2001). İlköğretim okulları birinci ve ikinci kademe sosyal bilgiler öğretiminin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Yener, Ş. (2015). Sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan öğretmen ve öğrenci kaynaklı sorunlar (Muş İl Örneği). Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3(2), 105—120.
- Yılmaz, K., Altınkurt, Y. (2011). Öğretmen adaylarının türk eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin görüşleri. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 8(1), 942-973.
- Yılmaz, K., Tepebaş, F. (2011). İlköğretim düzeyinde sosyal bilgiler eğitiminde karşılaşılan sorunlar: mesleğe yeni başlayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(1), Ss. 157-177.

EKLER

EK-1 Açık Uçlu Görüşme Formu

Açık Uçlu Görüşme Formu
Çalışmanın Amacı: Bu araştırmanın amacı ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinin öğretiminde ve öğrenciler tarafından öğreniminde güçlük yaşanan konuların neler olduğu ve öğretmenlerin bu yaşanan sorunlara ilişkin çözüm önerilerini belirlemek amaçlanmıştır. Yönerge: Görüşlerini ifade eden katılımcıların ifade ettikleri bilgilerin tümü gizli tutulacak, isimler ve kişiye ait bilgiler araştırma kapsamında hiçbir şekilde kullanılmayacaktır.

Emrullah YALÇIN

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Yüksek Lisans Öğrencisi

Bölüm 1: Kişisel Bilgiler
Yaş:... Öğretmenlik Kıdem Yılı:..... Eğitim Durumu: Lisans() Yüksek Lisans() Doktora() Yapıyor sanız Bilim Dalınız:..... Mezun Olunan Fakülte/Bölüm:.....

Bölüm 2: Görüşme Soruları

1)Sosyal bilgiler dersini işlerken hangi sınıf düzeylerinde hangi konuların öğretiminde güçlük yaşıyorsunuz? Güçlük yaşadığınız konuları işaretleyiniz.

5. Sınıf;

Ünite 1: Bir Bütünün Parçasıyız

1. Etkin Bir Vatandaşım ()
2. Olayların Çok Boyutluluğu ()
3. Rollerimiz, Haklarımız ve Sorumluluklarımız Var ()
4. Haklarımla Varım ()

Ünite 2: Geçmişe Yolculuk

- 1.Uygarlıkları Tanıyoruz ()
2. Ülkemizin Güzellikleri ()
3. Zengin Kültürümüz ()
4. Ortak Değerlerimiz ()
5. Geçmişten Günümüze Kültürümüz ()

Ünite 3: İnsan ve Çevre

1. Haritalar Ne Diyor? ()
2. İklimin Yaşamımıza Etkisi ()
3. Nüfus ve Yerleşme ()
4. Neden Oldu? ()
5. Doğal Afetler ve Etkileri ()

Ünite 4: Yaşamımızda Bilim ve Teknoloji

1. Teknolojinin Toplum Üzerindeki Etkisi ()
2. Cebimizdeki Kütüphane ()
3. Önce Güvenlik ()
4. Bilim İnsanları ve Ortak Özellikleri ()
5. Araştırmacı Çocuklar ()

Ünite 5: Ekonomi ve İnsan Yaşamı

- 1.Yaşadığımız Yer ve Çevremizdeki Ekonomik Faaliyetler()
2. Çevremizdeki Meslekler ()
3. Ekonomik Faaliyetler ve Sosyal Hayat ()
4. Üretimin Serüveni ve Tüketim ()
5. Yeni Fikirler Geliştiriyoruz ()
6. Bilinçli Tüketici ()

Ünite 6: Etkin ve Sorumluyum

1. Topluma Hizmet Edenler ()
2. Yaşadığımız Yerde Yönetim ()
3. Temel Haklarımız ()
4. Bizi Biz Yapan Semboller ()

Ünite 7: Bu Dünya Hepimizin

1. Ekonomiye Katkımız ()
2. İletişim ve Ulaşımın Ticarete Etkisi ()
3. Barışa Giden Yolculuk ()
4. Geçmişten Geleceğe Armağan: Ortak Miras ()

6. Sınıf;

Ünite 1: Biz ve Değerlerimiz

- 1.Toplumdaki Rollerim ()
2. Bizi “Biz” Yapanlar ()
3. Kır Çiçekleri Gibiyiz Rengârenk ()
4. Bir Elin Nesi Var İki Elin Sesi Var ()
5. Hak, Özgürlük, Sorumluluk ()

Ünite 2: Tarihe Yolculuk

1. Türklerin Anayurdu Orta Asya ()
2. İslamiyet'in Doğuşu ()
3. Türkler İslamiyet İle Tanışıyor ()
4. Yeni Yurt Anadolu ()
5. Tarihî Yollar ()

Ünite 3: Yeryüzünde Yaşam

1. Dünya'nın Neresindeyiz? ()
2. Ülkemizin Coğrafi Özellikleri ()
3. Ülkemizin Beşerî Coğrafyası ()
4. Farklı İklimler Farklı Yaşamlar ()

Ünite 4: Bilim ve Teknoloji Hayatımızda

1. Hayatımızdaki Sosyal Bilimler ()
2. Bilim ve Teknolojide Değişim ()
3. Bilimsel Çalışma Yapıyoruz ()
4. Emeğe Saygı Duyuyorum ()

Ünite 5: Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim

1. Ülkemizin Kaynakları ve Ekonomik Faaliyetleri ()
2. Kaynaklarımızı Doğru Kullanıyorum ()
3. Yatırım ve Pazarlama ()
4. Vergilerimiz Kazançlarımızdır ()
5. Nitelikli İnsan Gücü ve Gelişen Ekonomi ()
6. Mesleğimi Bilinçli Şekilde Seçiyorum ()

Ünite 6: Yönetime Katılıyorum

1. Geçmişten Günümüze Yönetim Biçimleri ()
2. Demokratik Devlet ve Organları ()
3. Karar Alma Sürecinde Ben De Varım ()
4. Demokrasi Her Yerde ()
5. Haklarımız ve Sorumluluklarımız Güvencede ()
6. Dünden Bugüne Türk Kadını ()

Ünite 7: Uluslararası İlişkilerimiz

1. Millî Dış Politikamız ()
2. Dış Alım, Dış Satım ()
3. Türkiye Beklenilendir ()
4. Popüler Kültür ve Biz ()

7. Sınıf;

Ünite 1: İletişim ve İnsan İlişkileri

1. İletişim Kurarak Anlaşırız ()
2. Olumlu İletişim, Mutlu Birey ve Toplum ()
3. Medyanın Hayatımızdaki Yeri ()
4. Özgürüm, Sorumluluklarımın Olduğu Yere Kadar ()

Ünite 2: Türk Tarihinde Yolculuk

1. Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu ()
2. Osmanlı Devleti'nin Fetih Siyaseti ()
3. Avrupa'daki Gelişmeler ve Osmanlı Devleti'ne Etkileri ()
4. Osmanlı Devleti'nde Islahat Hareketleri ()
5. Seyyahların Gözüyle Osmanlı ()

Ünite 3: Ülkemizde Nüfus

1. Yeryüzünde Yaşam ()
2. Nüfusumuz ()
3. Nedenleriyle ve Sonuçlarıyla Göç ()
4. Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü ()

Ünite 4: Zaman İçinde Bilim

1. Geçmişten Günümüze Bilginin Serüveni ()
2. Türk-İslam Medeniyetinde Bilginler ()
3. Avrupa'daki Bilimsel Gelişmeler ()
- 4.Özgür Düşüncenin Bilimsel Gelişmelere Katkısı ()

Ünite 5: Ekonomi ve Sosyal Hayat

1. Toprak Ana ()
2. Geçmişten Günümüze Üretim Araçları ()
3. Sosyal Hayatta Vakıfların Yeri ()
4. Meslek Edindiren Kurumlar ()
5. Yeni Meslekler ()
6. Dijital Dünya ()

Ünite 6: Yaşayan Demokrasi

1. Demokrasinin Serüveni ()
2. Atatürk ve Demokrasi ()
3. Anayasa'dan Gelen Güç ()
4. Daha Fazla Demokrasi ()

Ünite 7: Ülkeler Arası Köprüler

1. Yurtta Barış, Dünyada Barış ()
2. Biz De Varız ()
3. Biz Konuksever Bir Milletiz ()
4. Dünyayı Biz Kurtaracağız ()

2)Sosyal bilgiler dersi öğretiminde güçlük yaşadığınız konuların nedenleri sizce neler olabilir?

3)Öğretmekte güçlük yaşadığınız konulara yönelik çözüm önerileriniz nelerdir? Lütfen açıklayınız.

4)Sosyal Bilgiler dersinde, öğrenciler hangi sınıf düzeylerinde, hangi konuların öğreniminde güçlük yaşıyorlar? Öğrencilerin öğrenmekte güçlük yaşadıkları konuları işaretleyiniz.

5. Sınıf;

Ünite 1: Bir Bütünün Parçasıyız

1. Etkin Bir Vatandaşım ()
2. Olayların Çok Boyutluluğu ()
3. Rollerimiz, Haklarımız ve Sorumluluklarımız Var ()
4. Haklarımla Varım ()

Ünite 2: Geçmişe Yolculuk

1. Uygarlıkları Tanıyoruz ()
2. Ülkemizin Güzellikleri ()
3. Zengin Kültürümüz ()
4. Ortak Değerlerimiz ()
5. Geçmişten Günümüze Kültürümüz ()

Ünite 3: İnsan ve Çevre

1. Haritalar Ne Diyor? ()
2. İklimin Yaşamımıza Etkisi ()
3. Nüfus ve Yerleşme ()
4. Neden Oldu? ()
5. Doğal Afetler ve Etkileri ()

Ünite 4: Yaşamımızda Bilim ve Teknoloji

1. Teknolojinin Toplum Üzerindeki Etkisi ()
2. Cebimizdeki Kütüphane ()
3. Önce Güvenlik ()
4. Bilim İnsanları ve Ortak Özellikleri ()
5. Araştırmacı Çocuklar ()

Ünite 5: Ekonomi ve İnsan Yaşamı

- 1.Yaşadığımız Yer ve Çevremizdeki Ekonomik Faaliyetler ()
2. Çevremizdeki Meslekler ()
3. Ekonomik Faaliyetler ve Sosyal Hayat ()
4. Üretimin Serüveni ve Tüketim ()
5. Yeni Fikirler Geliştiriyoruz ()
6. Bilinçli Tüketici ()

Ünite 6: Etkin ve Sorumluyum

1. Topluma Hizmet Edenler ()
2. Yaşadığımız Yerde Yönetim ()
3. Temel Haklarımız ()
4. Bizi Biz Yapan Semboller ()

Ünite 7: Bu Dünya Hepimizin

1. Ekonomiye Katkımız ()
2. İletişim ve Ulaşımın Ticarete Etkisi ()
3. Barışa Giden Yolculuk ()
4. Geçmişten Geleceğe Armağan: Ortak Miras ()

6. Sınıf;

Ünite 1: Biz ve Değerlerimiz

- 1.Toplumdaki Rollerim ()
2. Bizi “Biz” Yapanlar ()
3. Kır Çiçekleri Gibiyiz Rengârenk ()
4. Bir Elin Nesi Var İki Elin Sesi Var ()
5. Hak, Özgürlük, Sorumluluk ()

Ünite 2: Tarihe Yolculuk

1. Türklerin Anayurdu Orta Asya ()
2. İslamiyet'in Doğuşu ()
3. Türkler İslamiyet İle Tanışıyor ()
4. Yeni Yurt Anadolu ()
5. Tarihî Yollar ()

Ünite 3: Yeryüzünde Yaşam

1. Dünya'nın Neresindeyiz? ()
2. Ülkemizin Coğrafi Özellikleri ()
3. Ülkemizin Beşerî Coğrafyası ()
4. Farklı İklimler Farklı Yaşamlar ()

Ünite 4: Bilim ve Teknoloji Hayatımızda

1. Hayatımızdaki Sosyal Bilimler ()
2. Bilim ve Teknolojide Değişim ()
3. Bilimsel Çalışma Yapıyoruz ()
4. Emeğe Saygı Duyuyorum ()

Ünite 5: Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim

1. Ülkemizin Kaynakları ve Ekonomik Faaliyetleri ()
2. Kaynaklarımızı Doğru Kullanıyorum ()
3. Yatırım ve Pazarlama ()
4. Vergilerimiz Kazançlarımızdır ()
5. Nitelikli İnsan Gücü ve Gelişen Ekonomi ()
6. Mesleğimi Bilinçli Şekilde Seçiyorum ()

Ünite 6: Yönetime Katılıyorum

1. Geçmişten Günümüze Yönetim Biçimleri ()
2. Demokratik Devlet ve Organları ()
3. Karar Alma Sürecinde Ben De Varım ()
4. Demokrasi Her Yerde ()
5. Haklarımız ve Sorumluluklarımız Güvencede ()
6. Dünden Bugüne Türk Kadını ()

Ünite 7: Uluslararası İlişkilerimiz

1. Millî Dış Politikamız ()
2. Dış Alım, Dış Satım ()
3. Türkiye Beklenilendir ()
4. Popüler Kültür ve Biz ()

7. Sınıf;**Ünite 1: İletişim ve İnsan İlişkileri**

1. İletişim Kurarak Anlaşırız ()
2. Olumlu İletişim, Mutlu Birey ve Toplum ()
3. Medyanın Hayatımızdaki Yeri ()
4. Özgürüm, Sorumluluklarımın Olduğu Yere Kadar ()

Ünite 2: Türk Tarihinde Yolculuk

1. Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu ()
2. Osmanlı Devleti'nin Fetih Siyaseti ()
3. Avrupa'daki Gelişmeler ve Osmanlı Devleti'ne Etkileri ()
4. Osmanlı Devleti'nde Islahat Hareketleri ()
5. Seyyahların Gözüyle Osmanlı ()

Ünite 3: Ülkemizde Nüfus

1. Yeryüzünde Yaşam ()
2. Nüfusumuz ()
3. Nedenleriyle ve Sonuçlarıyla Göç ()
4. Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü ()

Ünite 4: Zaman İçinde Bilim

1. Geçmişten Günümüze Bilginin Serüveni ()
2. Türk-İslam Medeniyetinde Bilginler ()
3. Avrupa'daki Bilimsel Gelişmeler ()
- 4.Özgür Düşüncenin Bilimsel Gelişmelere Katkısı ()

Ünite 5: Ekonomi ve Sosyal Hayat

1. Toprak Ana ()
2. Geçmişten Günümüze Üretim Araçları ()
3. Sosyal Hayatta Vakıfların Yeri ()
4. Meslek Edindiren Kurumlar ()
5. Yeni Meslekler ()
6. Dijital Dünya ()

Ünite 6: Yaşayan Demokrasi

1. Demokrasinin Serüveni ()
2. Atatürk ve Demokrasi ()
3. Anayasa'dan Gelen Güç ()
4. Daha Fazla Demokrasi ()

Ünite 7: Ülkeler Arası Köprüler

1. Yurtta Barış, Dünyada Barış ()
2. Biz De Varız ()
3. Biz Konuksever Bir Milletiz ()
4. Dünyayı Biz Kurtaracağız ()

5)Sosyal Bilgiler dersinin öğreniminde öğrencilerin güçlük yaşamasında;

A) Öğretmen kaynaklı nedeni sizce neler olabilir?

B) Öğrenci kaynaklı nedeni sizce neler olabilir?

C) Program kaynaklı nedeni sizce neler olabilir?

D) Yöntem ve teknik kaynaklı nedeni sizce neler olabilir?

E) Ders materyali kaynaklı nedeni sizce neler olabilir?

F) Öğrencinin sosyo-ekonomik durumu kaynaklı nedeni sizce neler olabilir?

G) Diğer

6)Öğrencilerin öğrenmekte güçlük yaşadıkları konulara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir? Açıklayınız.

7)Eklemek istediğiniz görüş ve düşünceleriniz varsa lütfen belirtiniz.

EK-2 Araştırma İzinleri

T.C.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-27001677-44-61997134
Konu : Anket Çalışma İzni

26/10/2022

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) 10/05/2022 tarihli ve 27001677/44/49317538 sayılı Valilik Makam Onayı.
c) Araştırma İzinleri İnceleme Komisyonunun 09.09.2022 tarihli tutanağı.
d) Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 13.10.2021 tarihli ve 314847 sayılı yazısı.

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nin ilgi (d) talebi gereği Üniversitesi'nin Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Emrullah YALÇIN, Tokat İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi ortaokullarda öğretmenlere yönelik hazırlamış olduğu "Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde ve Öğreniminde Zorluk Yaşanan Konulara İlişkin Öğretmen Görüşleri" konu başlıklı tez çalışmasını uygulamak istenmektedir.

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Emrullah YALÇIN, Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Er TUNA danışmanlığında hazırlamış olduğu "Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde ve Öğreniminde Zorluk Yaşanan Konulara İlişkin Öğretmen Görüşleri" konulu bilimsel amaçlı tez çalışmasını 17.10.2022-28.10.2022 tarihleri arasında Tokat İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi ortaokullardaki öğretmenlerine uygulama yapma isteği Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'unuza arz ederim.

Ahmet ÖZDEMİR
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR

Osman SARI
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:

1-Tutanak

2-Tokat GOP. Ün. Rektörlüğü yazısı ve yazı ekleri

Adres : Gop Bulvarı 60100 Merkez/TOKAT

Telefon No : 0 (356) 214 10 17

E-Posta: stratejigelistirme60@meb.gov.tr

Kep Adresi : meb@tut11.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Güven KOKSAL

Unvan : Büro Hizmetleri

İnternet Adresi: www.meb.gov.tr

Faks: 3562141186

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 81ad-f123-358d-8f22-6f8d kodu ile teyit edilebilir.

